

UNIVERZITA KARLOVA
1. lékařská fakulta

Studijní program: Specializace ve zdravotnictví

Studijní obor: Adiktologie

Bc. Marta Matičková

**Sekundární drogová kriminalita u klientů kontaktního centra DRUG – OUT Klub,
z. s. v Ústí nad Labem**

Secondary drug - related crime for clients contact center DRUG - OUT Klub, z. s.
in Ústí nad Labem

Diplomová práce

Vedoucí závěrečné práce: Mgr. Jaroslav Šejvl

Praha, 2018

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracovala samostatně a že jsem řádně uvedla a citovala všechny použité prameny a literaturu. Současně prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Souhlasím s trvalým uložením elektronické verze mé práce v databázi systému meziuniverzitního projektu Theses.cz, za účelem soustavné kontroly podobnosti kvalifikačních prací.

V Praze, 26. 4. 2018

Marta Matičková

.....

Poděkování

Chtěla bych poděkovat Mgr. Jaroslavu Šejvlovi, vedoucímu mé diplomové práce, za vedení, zájem, připomínky a čas, který mi věnoval. Dále bych chtěla poděkovat Mgr. Radce Kobližkové, ředitelce kontaktního centra DRUG – OUT Klub, z. s. v Ústí nad Labem, za umožnění v organizaci realizovat výzkum. Poděkování patří rovněž mé rodině, za podporu během studia a při psaní této práce.

Identifikační údaje:

MATIČKOVÁ, Marta. Sekundární drogová kriminalita u klientů kontaktního centra DRUG – OUT Klub, z. s. v Ústí nad Labem. [Secondary drug - related crime for clients contact center DRUG - OUT Klub, z. s. in Ústí nad Labem]. Praha, 2018. 79 s., 5 příl. Diplomová práce. Univerzita Karlova. 1. lékařská fakulta, Klinika Adiktologie. Vedoucí práce Šejvl, Jaroslav.

Abstrakt

Východiska: Ze statistických údajů Policie ČR vyplývá, že sekundární drogová kriminalita je mezi uživateli návykových látek, v celé České republice, velmi rozšířená. K páčání této trestné činnosti dochází zejména z důvodu potřeby finančních prostředků na návykovou látku. Díky velkému výskytu sekundární drogové kriminality u této skupiny lidí, je na ně často pohlíženo, jako na potencionální pachatele trestné činnosti.

Cíl: Cílem diplomové práce bylo zjistit četnost výskytu sekundární drogové kriminality u klientů kontaktního centra DRUG – OUT Klub, z. s. v Ústí nad Labem a vliv vybraných demografických faktorů, které mohou tento výskyt ovlivňovat (pohlaví, věk, typ návykové látky, délka užívání návykové látky).

Metody a soubor: Bylo provedeno dotazníkové šetření v kontaktním centru pro drogově závislé DRUG – OUT Klub, z. s. v Ústí nad Labem. Respondenti výzkumu byli problémoví uživatelé opioidů a stimulancií. Výzkumný soubor byl vybrán přes instituci. Výzkumu se mohl zúčastnit každý klient Kontaktního centra, který byl problémovým uživatelem opioidů nebo stimulancií, starší 18 let a souhlasil s účastí ve výzkumu. Výzkumný soubor tvořilo 362 problémových uživatelů opioidů a stimulancií. Jednalo se o 201 mužů (60 uživatelů opioidů, 141 uživatelů stimulancií) a 161 žen (55 uživatelek opioidů, 106 uživatelek stimulancií).

Výsledky: Celkem 334 respondentů (92,75 %) se v minulosti dopustilo sekundární drogové kriminality a téměř vždy byli pod vlivem návykové látky. Nepodařilo se prokázat vztah mezi typem spáchané trestné činnosti a typem užívané návykové látky, jelikož skupiny uživatelů opioidů a stimulancií nebyly zastoupeny stejným počtem respondentů. Problémoví uživatelé opioidů se nejčastěji dopouštěli trestného činu krádeže v obchodě a většinou měli svůj trestný čin předem promyšlený, k čemuž jim napomáhaly tlumivé účinky užívané látky. Problémoví uživatelé stimulancií rovněž nejčastěji spáchali trestný čin krádeže v obchodě. Svůj trestný čin většinou neměli předem promyšlený. Ženy celkem spáchaly 1 907 trestných činů. Nejčastěji se jednalo o trestný čin krádeže v obchodě (1 438 případů). Muži nejčastěji páčali trestný čin vloupání (994 případů). Celkově muži spáchali 2 503 trestných činů. Všechny 334 respondentů uvedlo jako hlavní motiv trestné činnosti potřebu peněz na návykovou látku. K dalším motivům patřilo obstarání peněz na potraviny, bydlení, zaplacení dluhů a potřeba odcizené věci. Většina trestných činů byla spáchaná bez přítomnosti další osoby/osob. Z výzkumu vyplývá, že nečastějším typem páčané trestné činnosti je krádež. Nelze prokázat vztah mezi délkou užívání návykové látky a počtem spáchaných trestných činů u zkoumaných respondentů.

Závěr: Výzkum mé diplomové práce potvrzuje, že sekundární drogová kriminalita je mezi klienty kontaktního centra DRUG – OUT Klub, z. s. častým jevem, přesto, 7, 25 % respondentů nikdy nespáchalo žádný trestný čin, z čehož vyplývá, že ne všichni problémoví uživatelé návykových látek jsou pachatelé trestné činnosti.

Klíčová slova: uživatelé drog, návykové látky, drogová kriminalita, trestná činnost, motiv, sekundární drogová kriminalita

Abstract

Basis: Statistical data of the Police of the Czech Republic show that secondary drug crime is widespread among abusers of addictive substances in the entire Czech Republic. The crime is mainly due to the need for financial resources for buying the addictive substance. As a result, every addictive substance abuser is perceived as a potential perpetrator of a crime.

Aim: The aim of this diploma thesis was to find out the incidence of secondary drug criminality in the clients of the contact center DRUG - OUT Klub, z. s. in Ústí nad Labem, and to study the effect of selected influential demographic factors (gender, age, type of addictive substance, duration of addictive substance abuse).

Methods and Research Sample: The research was conducted in the drug addiction treatment center DRUG - OUT Klub, z. s. in Ústí nad Labem using a questionnaire. The research respondents were problem abusers of opioids and stimulants. The research sample was selected with help of the institution. Every client of the contact center, who was a problem opioid or stimulant abuser, was over 18 years old, and agreed to be part of the research could participate. The research sample consisted of 362 problem abusers of opioids and stimulants. Among those were 201 men (60 opioid abusers, 141 stimulant abusers) and 161 women (55 opioid abusers, 106 stimulant abusers).

Results: A total of 334 respondents (92,75 %) have committed secondary drug crime in the past, almost always under the influence of an addictive substance. No direct relation between the type of crime committed and the type of addictive substance used was observed, as the groups of abusers of opioids and abusers of stimulants were not represented by the same number of respondents. The most common crime committed by problem abusers of opioids was shoplifting. The crime was usually premeditated, done under the suppressive influence of the substance being abused. The most common crime committed by problem abusers of stimulants was also shoplifting. Most of these crimes have not been thought out beforehand. Women in the research sample committed 1907 crimes in total. They most often committed shoplifting (1438 cases). By contrast, men most often committed burglary (994 cases). In total, 2503 crimes were committed by the men. All 334 respondents stated the main reason for committing crime was to provide money for buying the addictive substance. Other motives included the provision of money for food, housing, debt payment and the need for stolen things. Most crimes were committed without the presence of any other person/people. The research also shows that it is not possible to confirm the assumption that the longer the respondent abused the addictive substance, the more crimes he/she has committed.

Conclusion: The research of my diploma thesis confirms that secondary drug crime is very widespread among clients of the contact center DRUG - OUT Klub z. s.; however, 7,25 % of the respondents have never committed any crime, which means that not all problem abusers of addictive substances are criminal offenders.

Keywords: drug abusers, addictive substances, drug-related criminality, crime, motive, secondary drug-related crime

Obsah

Obsah	7
Úvod	9
TEORETICKÁ ČÁST	11
1 Základní pojmy	11
2 Závislost na návykových látkách a příčiny jejího vzniku	13
2.1 Příčiny vzniku závislosti na návykových látkách	16
2.1.1 Faktory farmakologické	16
2.1.2 Faktory somatické a psychické	18
2.1.3 Faktory environmentální	19
2.1.4 Faktory precipitující	20
3 Kriminalita spojená s užíváním návykových látek	23
3.1 Sekundární drogová kriminalita	23
3.1.1 Vztah mezi užíváním návykových látek a kriminalitou	24
3.1.2 Další koncepty	26
3.1.3 Opatřovací kriminalita	29
3.2 Osobnost uživatele návykových látek jako pachatele trestných činů	31
4 Statistické údaje sekundární drogové kriminality	35
PRAKTICKÁ ČÁST	39
Cíl diplomové práce	39
Výzkumné otázky	39
Sběr dat	39
Základní soubor	40
Výzkumný soubor	40
Výběr respondentů	41
Metody výzkumu	41
Zpracování dat	42
Etika výzkumu	42
Vyhodnocení dotazníkového šetření	43
5 Diskuze	63
6 Závěr	68
Zdroje	70
Přílohy	73
Příloha č. 1: Dotazník	73

Příloha č. 2: Informovaný souhlas.....	75
Příloha č. 3: Seznam tabulek.....	77
Příloha č. 4: Seznam grafů.....	78
Příloha č. 5: Seznam obrázků	79

Úvod

Sekundární drogová kriminalita je, dle statistik Policie ČR, mezi uživateli návykových látek velice rozšířená a odborná literatura se celkem podrobně touto problematikou zabývá. V dnešní společnosti je zažito klišé, že všichni uživatelé návykových látek jsou pachatelé trestné činnosti, za své problémy si mohou sami a není potřeba jim pomáhat.

I přes uskutečnění mnoha výzkumů na téma sekundární drogové kriminality, dodnes žádný nepotvrdil, že uživatelé návykových látek vždy páchají sekundární drogovou kriminalitu. Odborníci se pouze shodují na faktu, že užívání návykových látek a páchání trestné činnosti spolu úzce souvisí, vzhledem k rizikovým faktorům, kterými jsou uživatelé návykových látek ohroženi.

Cílem diplomové práce bylo zjistit četnost výskytu sekundární drogové kriminality u klientů kontaktního centra DRUG – OUT Klub, z. s. v Ústí nad Labem a vliv vybraných demografických faktorů, které mohou tento výskyt ovlivňovat (pohlaví, věk, typ návykové látky, délka užívání návykové látky).

Teoretická část diplomové práce je rozdělena do čtyř hlavních kapitol. V první kapitole jsou popsány základní pojmy, které souvisejí s tématem mé diplomové práce, se specifickým zaměřením na odbornou terminologii v oblasti sekundární drogové kriminality. Ve druhé kapitole jsou popsány faktory, které jsou příčinou vzniku závislosti na návykových látkách. Třetí kapitola je zaměřena na sekundární drogovou kriminalitu a objasňuje koncepty související s ní. Dále se ve třetí kapitole zabývám opatřovací kriminalitou a osobností uživatele návykových látek. Čtvrtá kapitola teoretické části obsahuje statistické údaje o sekundární drogové kriminalitě.

V praktické části své diplomové práce jsem se pokusila o zmapování sekundární drogové kriminality u klientů kontaktního centra DRUG – OUT Klub, z. s. v Ústí nad Labem a zjišťovala vybrané demografické faktory mající vliv na výskyt sekundární drogové kriminality. Zaměřila jsem se na typ užívané návykové látky, pohlaví, věk a délku užívání návykových látek.

Ústecký kraj je, dle statistik Policie ČR, na čtvrtém místě v počtu spáchaných trestných činů pod vlivem nelegálních návykových látek v České republice. Ve své práci jsem se snažila o zjištění výskytu sekundární drogové kriminality u klientů kontaktního centra DRUG – OUT Klub, z. s. v Ústí nad Labem, vztahu mezi

motivů ke spáchání trestných činů, jejich počtu, způsobu jakým byly spáchány a typem užívané návykové látky (opioidy x stimulancia), délkou užívání a pohlavím uživatele návykové látky.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Základní pojmy

Droga – toto slovo pochází z arabského „durna“, což znamenalo léčivo (Novotný, Zapletal et al., 2008). Podle WHO (1969) je droga „*jakákoliv látka, která, je-li vpravena do živého organismu, může pozměnit jednu, nebo více jeho funkcí*“ (Zábranský, 2003, s. 14). V roce 1998 se uskutečnilo 20. zvláštní zasedání Valného shromáždění OSN, kde byla přijata Deklarace principů směřujících ke snížení poptávky po drogách. V této deklaraci jsou pojmem **drogy** označovány „*Látky podřízené mezinárodní kontrole. V medicíně odkazuje na některá léčiva užívaná pro předejití nebo vyléčení nemoci nebo pro zvýšení fyzické či psychické kondice. Ve farmakologii se termín vztahuje na některé chemické činitele, které upravují biochemické nebo fyziologické procesy ve tkáni nebo organismu. Často se pojmem droga rozumí psychoaktivní látka a ještě častěji jde o synonymum pro drogy nezákonné. Kofein, tabák, alkohol a další látky, které jsou běžně užívány bez lékařského předpisu, jsou v jistém slova smyslu také drogy, protože jsou užívány primárně pro svůj psychoaktivní účinek.*“ (Kalina et al., 2001).

V této diplomové práci bude používán pojem **návyková látka**. Dne 31. 5. 2017 vešel v účinnost zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ten návykovou látku definuje takto: „*alkohol, tabák, omamné a psychotropní látky a jiné látky s psychoaktivními účinky, jejichž užívání může vést nebo se podílet na vzniku a rozvoji duševních poruch a poruch chování*“.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů § 130 definuje návykovou látku takto: „*Návykovou látkou se rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobilé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování*“.

V České republice se využívá termín **omamné a psychotropní látky** (OPL), který byl přijatý Jednotnou úmluvou OSN o narkotických drogách „Single Convention on Narcotic Drugs“ z roku 1961. Výčet omamných a psychotropních látek je uveden v přílohách nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, ve znění pozdějších předpisů.

Opioidy – jedná se o genetický název pro alkaloidy, které se získávají z rostlin máku, jejich syntetická analoga a látky produkované v lidském těle. Opioidy mají

schopnost tlumit bolest a vyvolat pocit euforie. Ve zvýšených dávkách způsobují útlum vědomí až bezvědomí, útlum dechu (Kalina et al., 2001).

Dle zákona č. 65/2017Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek se **alkoholickým nápojem** rozumí nápoj, který obsahuje více než 0,5 % objemových etanolu. Zákon č. 65/2017 Sb., definuje i **tabákový výrobek**. Jsou za něj považovány všechny výrobky, které mohou být užity a obsahují, byť částečně, tabák, ať už geneticky upravený nebo neupravený.

Problémový uživatel návykových látek - definice EMCDDA: „osoba užívající nelegální drogy ze skupiny opiátů/opioidů (heroin, hydrocodon) nebo stimulantů (kokain, pervitin) dlouhodobě a/nebo nitrožilně“.

World Health Organization (1969) definuje **toxikomanii** neboli **drogovou závislost** takto: „je to psychický někdy i fyzický stav charakterizovaný změnami chování a dalšími reakcemi, které vždy zahrnují nutkání užívat drogu opakovaně (ustavičně nebo intermitentně) pro její psychické účinky a dále také proto, aby se zabránilo vzniku nepříjemných stavů vznikajících při nepřítomnosti drogy v organismu“ (Matoušková, 2013, s. 31)

2 Závislost na návykových látkách a příčiny jejího vzniku

Závislost na návykových látkách je složitým jevem, který nemůžeme vysvětlovat pouze jednou příčinou. Vždy musíme počítat s celým souborem faktorů, které se vzájemně ovlivňují a působí ve složitých příčinných vazbách. Každá závislost na návykových látkách spočívá na sklonech předejít pomocí návykové látky úzkosti, stresovým situacím, snaze korigovat tyto pocity nebo na ně, alespoň na nějakou dobu, zapomenout. Užívání návykových látek je často motivované snahou vyvolat příjemné pocity účinků návykové látky po její aplikaci (Vantuch, 1990).

Vantuch (1990) ve své publikaci rozděluje závislost na návykových látkách na **psychickou** a **fyzickou**. Dále, v souvislosti se závislostí na návykových látkách, hovoří o pojmech **tolerance**, **úzus**, **abúzus** a **miniúzus**.

Psychická závislost se vyznačuje především touhou po návykové látce a jejích účincích. Musíme si uvědomit, že psychická závislost je v podstatě mnohem závažnější než závislost fyzická, která se dá překonat poměrně krátkým pobytem na detoxifikační jednotce. Oproti tomu psychická závislost je důvodem k dlouhodobé terapeutické léčbě a jedinec je handicapovaný při jakémkoliv dalším kontaktu s návykovými látkami (Kalina et al., 2003).

Fyzická závislost se projevuje, po odejmutí návykové látky, zhoršením funkce některého orgánu či celých orgánových soustav. Můžeme sledovat poruchy trávicího ústrojí, nervového systému, krevního oběhu, tlaku. Organismus uživatele návykových látek, který se stal fyzicky závislým, se této látce přizpůsobil a zahrnul ji do svého metabolismu (Vantuch, 1990). Po vysazení návykové látky tělo uživatele reaguje abstinenčními příznaky, i přesto, že mu toto vysazení vlastně prospívá (Nožina, 1997).

Abstinenční příznaky (tzv. „absták“) se vyskytují při vysazení jakékoliv návykové látky. Některé abstinenční příznaky jsou velmi slabé, je možné je, více či méně, přehlednout, i přesto, že jsou subjektivně pociťovány nepříjemně (např. u kofeinu a tabáku). Oproti tomu jiné abstinenční příznaky jsou velmi intenzivní a mohou být i životu nebezpečné (např. u morfinu a návykových látek s podobným účinkem). Abstinenčních příznaků je celá řada – např. zvýšená teplota, pocení, epileptické záchvaty, zimnice, pocity horka, třes, atd. Soubor abstinenčních příznaků, které se typicky vyskytují po vysazení návykové látky pohromadě, nazýváme

abstinenční syndrom, může se značně lišit v závislosti na typu vysazené návykové látky (Nožina, 1997).

V následující Tabulce 1 Fišerová (in Kalina et al. 2003, s. 102) popisuje vznik psychické a fyzické závislosti a abstinenční příznaky v souvislosti s typem návykové látky.

Tabulka 1: Typ závislosti a symptomy při odnětí návykové látky

Typ drogy	Droga	“Psychická závislost”	“Fyzická závislost”	Abstinenční příznaky
Stimulancia	Kokain	Silná, vzniká velmi rychle zejména u i.v. aplikace nebo “crack”	Slabá	Především psychické znaky, těžké deprese, dysforie, poruchy spánku, zvýšená chuť k jídlu
	Amfetamin	Silná, trochu pomalejší vznik, kromě i.v. aplikace	Slabá	Dtto jako kokain
	Nikotin	Slabá, relativně rychlý vznik u kouření	Slabá	Především psychické znaky, podrážděnost, strach, úzkost, deprese, zvýšená chuť k jídlu
	Kofein	Slabá, pomalu vzniká	Slabá	Především psychické znaky, deprese, únavnost, bolest hlavy
Tlumivé látky	Alkohol (ethylalkohol)	Středně silná, pomalu vzniká	Střední – silná	Těžké, strach, úzkost, deprese, dysforie, poruchy spánku, chvění, třes, otřásání, křeče, zmatenost, halucinace
	Benzodiazepi-ny	Slabá, pomalu vzniká	Slabá – střední	Slabé a různorodé, těžký strach, dysforie, poruchy spánku, cítění mimo realitu, třes, křeče, halucinace
	Barbituráty	Slabá – střední, pomalu vzniká	Výrazná	Těžké, strach, úzkost, dysforie, poruchy spánku, třes, křeče
Disociativní anestetika	Phencyklidin (PCP) Ketamin	Střední	Slabá ?	Strach, úzkost, dysforie ?
Opiáty	Morfin, heroin,	Silná, rychle vzniká pokud i.v. aplikace nebo při kouření	Velmi silná	Střední- těžké, strach, úzkost, dysforie, poruchy spánku, svalové křeče, průjem, chvění a třes, otřásání
	Methadon	Slabší	Silná	Slabší (pomaleji se vylučuje z organismu)
Kanabinoidy	Kanabis, marihuana, tetrahydrokannabinol	Střední, relativně rychle vzniká při kouření	Střední ?	Slabé, strach, úzkost, dysforie, poruchy spánku
Halucinogeny	Kyselina lysergová (LSD) Diethylamid, meskalin	Slabá ?	Slabá ?	Řídké, nezvyklé vzhledem k frekvenci užívání, která nebývá tak častá, aby se vyvinula “fyzická závislost”

Tolerance je stav, kdy uživatel návykových látek musí začít zvyšovat dávky této látky, aby vyvolal zážitek stejné intenzity jako v minulosti, jelikož si opakovaným užíváním organizmus zvyká na určité podněty. I přesto, že dříve organizmus tyto látky odmítal, začíná je postupně zařazovat do biologických procesů a nebrání se jejich přísunu (Vantuch, 1990).

Úzus je užívání či užití návykové látky, které není v rozporu se zájmy jednotlivce a společnosti. Jedná se o kontrolované užívání, které nepoškozuje zdraví, mezilidské vztahy, proces dospívání a ekonomické poměry uživatele a jeho blízkých osob (Nožina, 1997).

Abúzus je škodlivé užívání návykové látky, které ovlivňuje a poškozuje psychické nebo fyzické zdraví uživatele (Heller, Pecinová et al., 1996). Nožina (1997) rozděluje abúzus s návykem a abúzus bez návyku. **Abúzus s návykem** je stav, kdy jedinec návykovou látku nutně potřebuje a citelně vnímá její abstinenci. Již se nemůže svobodně rozhodnout, zda návykovou látku užije či nikoliv. Většinou si ji nedokáže odepřít. Oproti tomu **abúzus bez návyku** je škodlivé užívání návykové látky, kdy se jedinec může svobodně rozhodnout, zda návykovou látku užije či nikoliv. K návykové látce netáhne.

Nožina (1997), dále ve své publikaci rozlišuje pět druhů abúzu:

- **Příležitostně – experimentální zneužívání:** jedná se o užití návykové látky, jako experimentu, ze zvědavosti, za jistých podmínek. K užití návykové látky nedojde víckrát než čtyřikrát až pětkrát za život.
- **Rekreační zneužívání:** užívání návykové látky je mírně časté. Jedinec si návykovou látku nekupuje sám, ale ve chvíli, kdy mu ji někdo nabídne, tak neodmítne. K užívání dochází na večírcích nebo jiných společenských akcích.
- **Příležitostné zneužívání:** uživatel si již návykové látky kupuje sám. Užívání je častější a dochází k němu v určitých situacích. Návyková látka slouží např. k povzbuzení, aby jedinec získal odvalu nebo se vyrovnal s obtížemi.
- **Intenzivní zneužívání:** užívání návykové látky je velice časté. Jedinec začíná ztrácet kontrolu nad jejím užíváním, které probíhá při stále obvyklejších situacích, ale tento fakt si zatím nepřipouští.

- **Nuceně – závislé zneužívání:** užívání návykové látky je nezbytnou nutností, probíhá denně nebo i vícekrát za den. Jedinec není schopen bez návykové látky fungovat, stala se jeho hlavní potřebou. Neustále musí riskovat, aby si byl schopen obstarat finanční prostředky na její nákup. V tuto chvíli se již z užívání návykové látky není schopen vymanit sám a potřebuje cizí odbornou a intenzivní pomoc.

Pod pojmem **miniúzus** je označována především nevhodná aplikace léků, ať už předepsaných od lékaře nebo získaných ilegálně či jinak (Vantuch, 1990).

2.1 Příčiny vzniku závislosti na návykových látkách

Urban (1973) ve své publikaci uvádí 4 skupiny příčin, které vedou ke vzniku, udržování a eventuálně ukončení závislosti na návykových látkách:

1. Faktory farmakologické („návyková látka“)
2. Faktory somatické a psychické („osobnost“)
3. Faktory environmentální („prostředí“)
4. Faktory precipitující („podnět“)

I přesto, že se tyto faktory v jednotlivých případech závislosti na návykových látkách liší, jsou vždy přítomny všechny. Je mezi nimi vzájemný příčinný vztah a v konkrétních případech závislosti se velmi obtížně rozeznávají (Urban, 1973).

2.1.1 Faktory farmakologické

Nezbytným faktorem pro vznik závislosti na návykových látkách je sama návyková látka. Jedná se o chemickou látku se schopností vyvolat psychickou, fyzickou závislost nebo obě současně. Tato schopnost návykové látky je důvodem její návykovosti (Vantuch, 1990).

Důležitým faktorem pro vznik závislosti je dostupnost návykové látky. Jestliže je návyková látka po nějakou dobu zneužívaná, stane se součástí metabolismu a v okamžiku, kdy je člověku nedostupná, nastává stav touhy po návykové látce a stavu, který vyvolávala. Všechny pocity jsou individuální, ovlivněné typem návykové látky a metabolismem člověka. Při dlouhodobém užívání může nastat ztráta kontroly a vznik závislosti na návykových látkách (Vantuch, 1990).

Díky výzkumům, které se zabývaly vznikem závislosti na návykových látkách v souvislosti s jejím účinkem, můžeme souhrnně mluvit o následujících šesti základních nabídkách, kterými různé návykové látky disponují (Kalina et. al., 2003):

1. **Dosažení větší kontroly, moci nad sebou či nad druhými** – návyková látka ze začátku na uživatele působí jako „všelék“. Po užití se cítí dobře a má pocit větší kontroly a moci. Uživatel v návykové látce vidí řešení svých problémů, což není pravda. Po nějaké době začínají problémy vyplouvat opět na povrch. Naopak, užíváním návykové látky může vzniknout závislost a ztráta kontroly nad vlastním životem.
2. **Urychlení a zkvalitnění vlastního vývoje** – některé návykové látky mohou u lidí vyvolávat pocit otevírání mysli a stimulování mozku. Z výzkumů vyplývá, že jedinec na jedné straně prožívá „procitnutí a uvědomění si“, ale na straně druhé je vržen do „prožitkového chaosu“.
3. **Zbavení se nepříjemného stavu** – dříve byly návykové látky považovány za lék. Odborníci přicházeli s myšlenkou, že návykové látky by mohli být lékem „na duši“. Po nějaké době se ukázalo, že tomu tak není a návykové látky problém uživatele neřeší. Z klinické praxe je známo, že mnoho uživatelů návykových látek řešilo své problémy a traumatické zážitky právě návykovou látkou.
4. **Vyvolání slasti, příjemného stavu, zintenzivnění smyslových zážitků** – případy, kdy člověk užívá návykovou látku kvůli slasti, jsou pro následnou léčbu nejsložitější. Ve chvíli, kdy dojde k závislosti na návykové látce, se slast nerozlučitelně propojí se strastí, přesto jedinec nedokáže najít nic jiného, čemu by se slast vyvolaná návykovou látkou vyrovnala a odmítá s užíváním přestat. Nejefektivnější možností léčby je znemožnit jedinci nadlouho přístup k návykové látce, tento čas je prokládaný psychoterapiemi.
5. **Usnadnění přizpůsobení** – návyková látka je v některých skupinách považována za vyjádření náležitosti k ní. Čím více je skupina na okraji společnosti, tím více může návyková látka sloužit k nápravě ega a k potvrzování správnosti životního stylu.
6. **Součást asociálního životního stylu** – užívání návykových látek dostává uživatele na okraj společnosti. Jeho dissocialita je potvrzována potřebou na návykovou látku sehnat veliké množství finančních prostředků. V praxi

se můžeme běžně setkat s asociálním životním stylem dětí, které rodiče podporovali směrem k samozřejmému braní více než k dávání, díky čemuž dochází k zabránění rozvoje pocitu sounáležitosti s druhými a ochotou s nimi spolupracovat. Tento způsob výchovy může později vést k užívání návykových látek a následně uživateli velmi komplikovat návrat od užívání návykových látek do běžného života.

2.1.2 Faktory somatické a psychické

Vznik závislosti na návykových látkách je velmi ovlivněn samotnou osobností uživatele, která představuje individuální spojení tělesných a duševních vlastností, vytvářejících se v průběhu vývoje. Každou osobnost tvoří vlastnosti vrozené a vlastnosti získané v průběhu života jedince, proto se při vzniku závislosti na návykových látkách nesmí zapomínat na dědičné faktory (Juráková, 1999).

V průběhu života se člověk setkává se situacemi, se kterými se musí vyrovnat – kompenzace osobnosti. Většina jedinců se s nimi vyrovná bez větších problémů, ale někteří při řešení selžou, pak sahají po návykové látce (Juráková, 1999).

Velmi často můžeme pozorovat vznik závislosti na návykových látkách např. u neurotiků. U neurózy hraje důležitou roli nepřiměřená reakce na konflikt a úzkost, která je tímto konfliktem vyvolána. Neurotičtí lidé často sahají po návykové látce, jako po prostředku k řešení svých problémů, k potlačení nebo úplnému odstranění úzkostných stavů. Tento způsob není řešením konfliktů, konflikty nadále přetrvávají a úzkost se prohlubuje. Jedinec proto opakovaně sahá po návykové látce (Juráková, 1999).

Presl (1995) ve své publikaci rozděluje predisponované osobnosti ke vzniku závislosti na návykových látkách do dvou skupin:

1. Skupina lidí, kteří jsou zvýšeně citlivý, zranitelní a úzkostní. Tito jedinci mají problém s komunikací a navazováním uspokojivých partnerských vztahů, to může vést k užívání návykové látky, jako prostředku k vyrovnání se svému okolí a překonání ostychu a potíží při komunikaci.
2. Skupina jedinců, kteří jsou zvýšeně sebestřední, impulzivní a mají sníženou schopnost koncentrace. Jedná se o lidi, kteří mají problémy při navazování vztahů, často u nich dochází ke konfliktům s okolím, až k projevům agrese. Svoje problémy často řeší tlumivými návykovými látkami, především opiáty – prožívají nepoznaný klid a mír.

2.1.3 Faktory environmentální

Na každého z nás působí prostředí, ve kterém se pohybujeme. Největší vliv na vývoj má **rodina**. Dítě nevědomky napodobuje chování rodičů či jiných členů rodiny. Jestliže, např. otec, pravidelně pije alkoholické nápoje, tak je možné, že i potomek bude v budoucnu pít (Urban, 1973).

Mnoho odborníků se shoduje, že není možné jednoznačně charakterizovat rodinu uživatele návykových látek, ale lze jen zobecnit některé opakující se znaky, které se na rozvoji závislosti podílejí (Kalina et. al., 2003):

- *„Nedostatečná pozornost nebo problematická reakce ze strany rodičů na chování dítěte*
- *Narušené či zatížené vztahy mezi dítětem a rodičem*
- *Chaotické či špatně vymezené vztahy mezi generacemi*
- *Skryté, nedostatečné či naopak excesivní vyjádření hněvu v rodině*
- *Závislost v roli prvku, který udržuje v rodině rovnováhu*
- *Jeden či více závislých členů rodiny*
- *Kodependence*
- *Klasifikace závislosti ve vztahu k rodinnému prostředí“ (Kalina et. al., 2003, s. 140 – 143)*

Dalším prostředím, které má značný vliv je **škola**, doplňuje rodinnou výchovu. Vzájemný výchovný vliv rodiny a školy utváří osobnost dítěte a stává se základem pro jeho budoucí jednání. Ze strany školy by mělo docházet k pozitivnímu ovlivňování vývoje a formování osobnosti dítěte. Často se děje pravý opak, např. netaktní přístup učitele k žákům, který může v dítěti vyvolat pocit křivdy, averzi ke škole. K pochybení může dojít i ze strany rodiny, kdy stačí, aby se rodiče nevhodně vyjádřili o kompetentnosti školy či nutnosti vzdělávání. Díky nejednotným či úplně rozporným postojům, ze strany školy a rodiny, může dojít k formování nežádoucích povahových rysů dítěte (Vantuch, 1990).

Velmi důležitá je správná volba volnočasových aktivit. Jestliže má dítě mnoho volného času, který nevyplňuje žádnou užitečnou činností nebo mu chybí pocit sounáležitosti s rodinou nebo skupinou lidí, kteří mají stejné zájmy, může stát členem nějaké **party**, která ho může negativně ovlivnit. Často se jedná o bezcílné

toulky městem a návštěvy restaurací. Jedinci se nudí nebo mají pocit osamělosti, to zvyšuje pravděpodobnost užívání alkoholu nebo jiné nealkoholické návykové látky (Vantuch, 1990).

Pro dítě je složité i období **adolescence**, kdy musí projít řadou životních a vývojových změn. V tomto období dochází k hledání vlastní identity, sexuální preference, adolescent prochází prvními citovými problémy, rozchody a následnými zklamáními z nich. Hledá své místo ve společnosti. Postupně se mění i vztah s rodiči a role v rodině. Tyto změny mohou být pro adolescenta velmi složité a on může začít hledat uvolnění a ulehčení v návykové látce, což, jak už bylo zmíněno u faktorů somatických a psychických, není řešením problémové situace. Díky užívání návykové látky jedinec přichází o téměř veškeré sociální vztahy, jelikož jeho hlavní hodnotou je návyková látka a získání finančních prostředků na ni. Ve chvíli, kdy dochází k abstinenci, je jedinec nucen si sociální vztahy začít budovat od začátku (Kalina et. al., 2003).

Další prostředí, s velkým vlivem je **zaměstnání a kolektiv v něm**. Velká psychická nebo fyzická náročnost povolání může vést k užívání návykových látek. Velmi ohroženou skupinou jsou ti, kteří mají v zaměstnání k těmto látkám přístup nebo, díky svému vzdělání, umí návykovou látku vyrobit (Urban, 1973).

2.1.4 Faktory precipitující

Podnět k užití návykové látky je čtvrtým faktorem vzniku závislosti, který je v odborné literatuře popsán. Autoři se shodují, že k tomu, aby jedinec užil návykovou látku, je potřeba nějakého podnětu – spouštěče, který uvede do chodu interakce mezi návykovou látkou, osobností a prostředím. Typy podnětů jsou velmi individuální, roli hraje osobnost jedince, jeho psychický a fyzický stav, v neposlední řadě i prostředí a dostupnost návykové látky (Vantuch, 1990).

Velmi častým podnětem pro užití návykových látek bývá psychosomatická porucha, způsobená dlouhodobým duševním napětím, opuštění či odloučení od osoby, na níž byl člověk závislý, vážné onemocnění, převzetí náročné role (v zaměstnání, rodičovství, manželství). U mužů může být podnětem úzkost ze selhání v zaměstnání, tréma, strach z konkurence mladších a kvalifikovanějších odborníků, snaha po dosažení určitých životních met. U žen mohou být podněty v podobě dlouhotrvajícího duševního napětí, podmíněné nespokojeností v citové a sexuální sféře, problémy v partnerství či manželství, přetížení v zaměstnání, v domácnosti a při výchově potomků. U obou pohlaví dochází k nahromadění

nepříjemných a agresivních afektů, které mohou vést k nejrůznějším poruchám doprovázeným bolestmi hlavy, narušením spánku, srdečními, zažívacími a dechovými potížemi. Lidé, s těmito obtížemi, se cítí nemocní a své bolesti mohou řešit užíváním léků (Vantuch, 1990).

Podmětem pro vznik závislosti na návykových látkách může být **trauma**. Mnoho závislých uživatelů bylo v dětství nebo v pozdějším věku traumatizováno. Traumaty v dětství bývají tělesné nebo sexuální zneužívání, smrt blízké osoby, bolestivá léčba, operace, náročná hospitalizace, přítomnost u traumatické události. V pozdějším věku bývají příčinou vzniku traumat tělesné a sexuální násilí, znásilnění, pokus o vraždu, závažná nehoda, někdy se může jednat o sexuální či tělesné zneužívání, které se táhne od dětství do dospělosti. Trauma může jedinec prožívat i během své závislosti na návykových látkách. Traumatizace závislé osoby vzniká již samotnou závislostí, obzvláště ničující je injekční aplikace návykové látky, někdy vzniká trauma i při páchání trestné činnosti (ať v roli pachatele či oběti), při předávkování, setkání se smrtí blízké osoby závislé na návykových látkách, provozování prostituce (Kalina et. al., 2003).

Při traumatizaci musíme brát ohled na věk, kdy k traumatu došlo a zda bylo trauma jednorázové (trauma I. typu) či chronické (trauma II. typu). Čím mladší jedinec, tím těžší je dopad na jeho psychiku a vývoj. Jednorázová traumata většinou vyúsťují v posttraumatickou psychickou poruchu, která je více či méně závažná. Chronická traumata, která ve většině případů začínají v dětství, přerušují vývoj. Traumata jsou pro jedince ochromující, ničí vztahy s druhými lidmi, ničí vztah k tělu (ať už k vlastnímu či jiné osoby), ničí základní důvěru a způsobují nenávist k sobě samotnému, jedinec má nízké sebehodnocení a není schopen ocenit druhé. Bezmocnost, strach a izolace jsou hlavními pocity při psychickém traumatu. V dospívání se tyto pocity prohlubují a mohou se projevit vážnými poruchami chování. Jedinci se snaží, pomocí obranných mechanismů, na traumatický zážitek zapomenout a potlačit ho, ale stále tu existují projevy, které přítomnost traumatu potvrzují – noční můry, flashbacky, nevysvětlitelný strach, výbuchy agresivity. Obranné mechanismy časem selhávají a jedinec se snaží vzpomínky na traumatickou událost potlačit ještě hlouběji. K opětovnému navození disociace jedinci napomáhají návykové látky, které mu pomohou navodit falešný pocit kontroly, noční můry ustupují a posttraumatický syndrom je potlačen. Účinky návykové látky netrvají věčně, je nutné opětovné užití. Časem je jedinec nucen

ke zvyšování dávek návykové látky a může začít prožívat traumatizaci během závislosti – retraumatizaci, jedinec se začíná dostávat do bludného kruhu, trauma a závislost (Kalina et. al., 2003).

3 Kriminalita spojená s užíváním návykových látek

Drogová kriminalita je v naší literatuře dělena na **primární a sekundární**. **Primární drogová kriminalita** dle zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů zahrnuje tyto trestné činy:

- Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy
- Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu
- Nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku
- Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu
- Šíření toxikomanie

Sekundární drogová kriminalita: viz. kapitola 3.1

V zahraniční literatuře se nesečkáváme s označením primární a sekundární drogová kriminalita, ale s označením **trestná činnost související s drogami** (drug - related crime).

3.1 Sekundární drogová kriminalita

Jako sekundární drogová kriminalita se označují trestné činy (zpravidla majetkové a násilné povahy), které nezahrnují přímo nakládání s návykovou látkou, ale které jsou páčány v souvislosti s jejím užíváním. Zejména pod vlivem návykových látek nebo v souvislosti s potřebou obstarání si finančních prostředků na návykové látky, tedy v podstatě trestná činnost dle Goldsteinova tripartitního rámce (Štefunková, Vopravil, Běláčková, & Zábranský, 2013).

V roce 2010 byl realizovaný výzkum na téma Sekundární drogová kriminalita. Jednalo se o výzkum Jiřího Škuby (2010), který se zaměřil přímo na sekundární drogovou kriminalitu. Cílem bylo „zmapovat specifika sekundární drogové kriminality, tedy jak se závislost na konkrétní návykové látce projevuje na úsudku, jednání, motivu uživatele a na druhu trestného činu“ (Škuba, 2010, s. 2). Dohromady bylo vyplněno 83 dotazníků a uskutečněny 2 rozhovory. 17 dotazníků muselo být vyřazeno, z důvodu nesprávného vyplnění či ojedinělé trestné činnosti (tj. 1 – 2 trestné činy či přestupky). Škuba tedy ve své práci vyhodnocuje

66 dotazníků, které vyplnilo 42 mužů (63,5 %) a 24 žen (34,5 %). Průměrný věk respondentů byl 28,3 let. Z dotazníkového šetření vyšlo, že alespoň 3 delikty spáchalo 46 respondentů.

Škuba (2010) uvádí, že se respondenti dopouštěli následujících trestných činů: krádež (70,0 %), neoprávněné držení platební karty (21,1 %), loupež (18,1 %), poškozování cizí věci (18,1 %), úvěrový podvod (18,1 %), zpronevěra (12,1 %), porušování domovní svobody (10,6 %), ublížení na zdraví (9,1 %), ohrožení pod vlivem návykové látky (0,02 %), zanedbání povinné výživy (0,02 %). Vražda a znásilnění, na něž byli respondenti rovněž tázáni, nebyly ve skupině zastoupeny.

Závěrem Škuba (2010) zmiňuje rozpor výsledků svého výzkumu s tripartitním rámcem. Z Goldsteinova schématu vyplývá, že mezi délkou užívání a počtem spáchaných trestných činů existuje přímá úměra. Z výzkumu Škuby tento výsledek nevyplývá. Autor se domnívá, že rozpor mezi tripartitním rámcem a výsledky výzkumu způsobuje fakt, že na respondenty působí ještě jiné faktory. Jedná se zejména o osobnost respondenta a sociální prostředí, ve kterém vyrůstal.

Z výzkumu vyplývá, že 52,1 % respondentů se domnívá, že léčba závislosti na návykových látkách by mohla vést k nepáchání další trestné činnosti. Tento výsledek tedy spíše podporuje tvrzení Whitea (1990), že kriminalita je následkem užívání návykových látek a podle tohoto tvrzení je řešením drogové kriminality poradenství a léčba závislosti na návykových látkách.

3.1.1 Vztah mezi užíváním návykových látek a kriminalitou

Na základě získaných dat není možné jednoznačně říci, že užívání návykových látek přímo vede k páčání trestné činnosti (Trávníčková & Zeman, 2010). Jestliže jde o časovou koincidenci užívání návykových látek a páčání trestné činnosti, tak zatím nedošlo ke shodě v tom, zda trestná činnost předchází užívání návykových látek nebo naopak (Kuchta, Válková et al., 2005). Jejich vzájemný vztah spíše vyplývá z toho, že oba souvisejí s podobnými faktory (např. sociálně ekonomická deviace). Rizikové faktory mohou být symptomy protispolečenského chování nebo jejich možnými příčinami. Páchání trestné činnosti a užívání návykových látek se vzájemně posiluje v tom smyslu, že u osoby, která žije v kriminálním prostředí, se může častěji vyskytnout problém s užíváním návykových látek a osoba s problémem souvisejícím s užíváním návykových látek je více ohrožena zapojením se do trestné činnosti (Trávníčková & Zeman, 2010).

Kuchta, Válková a kol. (2005) uvádějí, že do sedmdesátých let nebylo vůbec jasné, zda existuje vztah mezi nealkoholovou toxikománií a pácháním trestných činů. Z důvodů zúžených možností prokazování páchání trestné činnosti pod vlivem nealkoholových drog a nedostatečných technických možností, které by dokázaly prokázat nealkoholové návykové látky v organismu pachatele, nebyl sledován podíl nealkoholových toxikomanů na trestné činnosti a díky tomu nebyl ani znám, přesto byl označován jako minimální.

V odborné literatuře se setkáváme se třemi modely, které popisují vztah mezi užíváním návykových látek a kriminalitou (Štefanková, 2011):

1. **Model „zotročení“** – jedná se o lékařský model. Tento model byl nejvíce dominantní v 70. letech minulého století. Vycházel z tvrzení, že i bezúhonní jedinci se, vlivem nepříznivé životní situace, mohou stát uživateli návykových látek. Tito lidé jsou díky nelegálnosti návykových látek nuceni páchat trestnou činnost. Model pracoval s hypotézou, že pokud by byla závislost brána jako nemoc a nelegální návykové látky by byly legální, díky tomu levnější, uživatelé by se nemuseli přiklánět k trestné činnosti, vedoucí k získání prostředků na jejich obstarání.
2. **Model predispozice** – jedná se o kriminální model. Model vznikl na přelomu 50. a 60. let minulého století v USA. Zastánci tohoto modelu tvrdí, že vztah mezi kriminalitou a užíváním návykových látek existuje. Tvrdí, že pachatelé jsou deviantní osoby, které mají predispozice jak pro páchání trestné činnosti, tak pro užívání návykových látek. Tento model je opakem modelu „zotročení“. Tvrdí, že pachatelé trestnou činnost páchali ještě před tím, než začali užívat návykové látky a díky tomu by bylo zbytečné legalizovat návykové látky, jelikož by pachatelé trestnou činnost páchali dále.
3. **Model zesílení** – jedná se o nejmladší model. Stoupenci nevyklučují, že užívání návykových látek a páchání trestné činnosti vychází ze stejných tendencí zapojovat se do nelegálního, hédonistického a riskantního chování, ale i přesto se domnívají, že užívání návykových látek minimálně zvyšuje počet a závažnost páchání trestných činů.

3.1.2 Další koncepty

3.1.2.1 Goldsteinův tripartitní rámec

Goldstein v roce 1985 (Goldstein, 1985) na základě výzkumu vražd v New Yorku vytvořil tři základní typy trestné činnosti páchané uživateli návykových látek:

1. psychofarmakologický
2. ekonomicko-kompulzivní
3. systémový

Psychofarmakologický typ je založen na tvrzení, že krátkodobé či dlouhodobé užívání psychoaktivních látek má za přímý následek změny v chování některých osob. Uživatelé mohou v určitých momentech reagovat excitovaně, podrážděně či násilně. Podrážděnost spojená s užitím opiátů může opravdu vést k použití násilí.

Podle **ekonomicko-kompulzivního** typu násilné kriminality jsou uživatelé drog nuceni páchat trestnou činnost z ekonomických příčin, kvůli vysokým cenám drog na trhu. V tomto směru jsou na žebříčku nejvýše nejdražší látky, tedy heroin a kokain. Uživatelé nejsou vedeni k násilí potřebou někomu ublížit, násilí není cílem, ale prostředkem.

Třetí, **systémová oblast** příčin páchání drogové kriminality, odkazuje na tradičně vysoký stupeň násilí v systému distribuce a užívání návykových látek. Například sem patří násilné trestné činy včetně vražd, korupce, praní špinavých peněz.

3.1.2.2 Čtyřstupňový konceptuální model EMCDDA

Čtyřstupňový konceptuální model EMCDDA vychází z výše zmíněného Goldsteinovo (1985) tripartitního rámce, k němuž byla přidána čtvrtá kategorie, trestné činy porušování drogových zákonů (EMCDDA, 2007, Štefunková, 2011). Model se skládá z těchto kategorií:

- I. Psychofarmakologicky podmíněná trestná činnost
- II. Ekonomicky motivovaná trestná činnost
- III. Systémová trestná činnost
- IV. Trestné činy porušování drogových zákonů

Psychofarmakologicky podmíněná trestná činnost: jak je popsáno v tripartitním rámci Goldsteina (1985), vychází z toho, že krátkodobé

či dlouhodobé užívání psychoaktivních látek má za přímý následek změny v chování některých osob. Uživatelé mohou v určitých momentech reagovat excitovaně, podrážděně či násilně. Mezi návykové látky, které způsobují tyto stavy se řadí alkohol, stimulancia a opioidy (v souvislosti s abstinenčním syndromem). Jedná se zpravidla o násilnou trestnou činnost: loupeže, ublížení na zdraví, sexuální napadení. Je sem zařazena i trestná činnost, která je páchaná na uživatelích návykových látek, kteří se v důsledku stavu vyvolaném aplikací návykové látky stali obětí trestné činnosti.

Ekonomicky motivovaná trestná činnost: vychází ze skutečnosti, že užívání návykových látek je pro člověka finančně náročné a díky tomu se řada uživatelů uchyluje k trestné činnosti. Řadí se sem majetková trestná činnost (krádeže v obchodech, loupeže, vloupání), ale také falšování lékařských předpisů, vykrádání lékáren, podvody, zpronevěra. Často se stává, že uživatelé návykových látek např. kradou zboží, po kterém je poptávka. Ne vždy za ukradené zboží pachatelé dostanou finance, někdy jsou vypláceni přímo v drogách. Tuto trestnou činnost nejčastěji páchají uživatelé finančně nákladných návykových látek.

Systémová trestná činnost: odkazuje na tradičně vysoký stupeň násilí v systému distribuce a užívání návykových látek. Například sem patří násilné trestné činy včetně vražd, korupce, praní špinavých peněz. I přesto, že neexistuje u tohoto typu trestné činnosti jednoznačné propojení s užíváním návykových látek, tak bývá uváděno, že přítomnost na drogových trzích zvyšuje možnost, že se uživatel návykových látek stane pachatelem nebo obětí trestné činnosti.

Trestné činy porušování drogových zákonů: u tohoto typu trestné činnosti se v podstatě jedná hlavně o primární drogovou kriminalitu. Bývají sem zařazeny trestné činy užívání, přechovávání, pěstování, výroby, dovozu, obchodování s návykovými látkami, výroby a obchodu s prekurzory. EMCDDA do tohoto typu trestné činnosti řadí také trestný čin řízení pod vlivem návykové látky. Souvislost mezi pácháním trestné činnosti a užíváním návykových látek není vymezena jejich vzájemným vztahem, ale zákonnou definicí.

3.1.2.3 Typologie uživatelů návykových látek dle fáze užívání

Další model, který zde uvedu je typologie uživatelů návykových látek dle fáze užívání. Tento model pracuje s intenzitou užívání návykových látek a dopady užívání návykových látek na životní styl a životní situaci uživatelů návykových

látek. V České republice bývá nejčastěji užíváno dělení na pět kategorií (Kalina, 2003):

- I. Experimentátoři
- II. Příležitostní uživatelé návykových látek
- III. Pravidelní uživatelé návykových látek
- IV. Problémoví uživatelé návykových
- V. Závislí

Experimentátoři: Do této skupiny patří uživatelé návykových látek, kteří neužívají pravidelně.

Příležitostní uživatelé návykových látek: Příležitostní uživatelé návykových látek mají již užívání jako součást svého životního stylu. Užití návykové látky není častější než jedenkrát týdně.

Pravidelní uživatelé návykových látek: V této fázi se užívání návykových látek již zvyšuje na více než jednou za týden a může se začít zhoršovat životní situace uživatele.

Problémoví uživatelé návykových látek: Jedná se o uživatele návykových látek, kteří užívají dlouhodobě a pravidelně a/nebo intravenózně. Často dochází k výskytu širšího spektra škodlivých účinků užívání návykových látek.

Závislí: Jedná se o uživatele návykových látek, kteří splňují diagnostické příznaky syndromu závislosti.

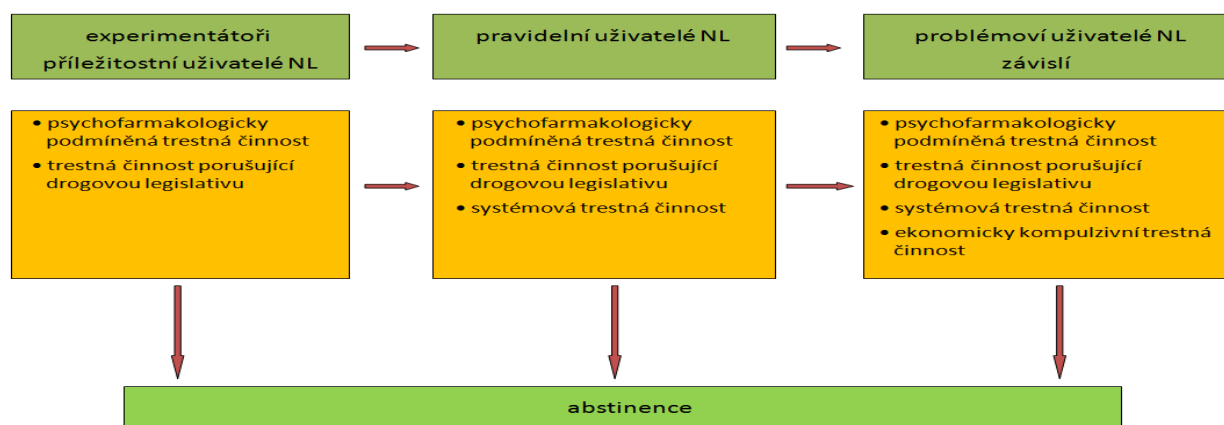
3.1.2.4 Dynamický koncept

Dynamický koncept (Collins et al., 2006) popisuje vztah mezi užíváním návykových látek a páčáním trestné činnosti v souvislosti s drogovou kariérou. Autoři konceptu vycházejí z předpokladu, že typ páchané trestné činnosti souvisí s drogovou kariérou pachatele a pracují se čtyřmi fázemi drogové kariéry:

1. Experimentátoři a příležitostní uživatelé návykových látek
2. Pravidelní uživatelé návykových látek
3. Problémoví uživatelé návykových látek a závislí
4. Abstinence

Obrázek 1: Dynamický model (Gabrhelíková, 2012)

Dynamický model vysvětlující vztah mezi užíváním NL a páčáním trestné činnosti v závislosti na fázi užívání NL (dle Collinse et. all. 2006, s. 62)

Na obrázku 1 jsou v horní části uvedeny v zelených polích tři fáze užívání návykových látek experimentátoři a příležitostní uživatelé návykových látek, pravidelní uživatelé, problémoví uživatelé a závislí. Pod každou fází drogové kariéry jsou uvedeny v oranžových polích typy možné páchané trestné činnosti. V dolní části obrázku je uvedena čtvrtá fáze a tou je abstinence, která již nepředstavuje žádné riziko páčání trestné činnosti v souvislosti s užíváním návykových látek. Šipky mezi poli ukazují na vývoj rozsahu a typu trestné činnosti v závislosti na fázi drogové kariéry (Gabrhelíková, 2012).

Z dynamického konceptu vyplývá, že jsou uživatelé návykových látek ohroženi páčáním trestné činnosti již od začátku drogové kariéry (Gabrhelíková, 2012).

3.1.3 Opatřovací kriminalita

Opatřovací kriminalita je zařazována pod sekundární drogovou kriminalitu. Jedná se o snahu pachatele získat finanční prostředky na nákup návykové látky nebo získat přímo návykovou látku.

Ing. Aleš Herzog na konferenci Kriminalita a drogy, kterou pořádalo občanské sdružení Sananim v roce 2012 prezentoval příspěvek na téma Drogy a kriminalita pohledem terénních pracovníků. Herzog (2012) v příspěvku popisuje nejčastější způsoby získávání peněz na návykové látky a rozčlenil uživatele návykových látek do tří skupin dle výše finančních prostředků potřebných na nákup návykové látky:

Nízkorozpočtoví uživatelé návykových látek – do této skupiny se řadí uživatelé, kteří potřebují na denní dávku cca 100 Kč, což je zhruba 3000 Kč na měsíc. Jedná

se především o uživatele buprenorfinu, jejichž denní dávka je asi 2 mg účinné látky denně.

Středněrozpočtoví uživatelé návykových látek – tito uživatelé potřebují na nákup návykových látek zhruba 15 000 – 30 000 Kč za měsíc. Jde především o uživatele pervitinu nebo uživatele, kteří kombinují pervitin s dalšími látkami.

Vysokorozpočtoví uživatelé návykových látek – jedná se o nejméně zastoupenou skupinu uživatelů. Denní výlohy na návykové látky činí zhruba 2 000 – 3 000 Kč, což je 60 000 – 90 000 Kč měsíčně. Jedná se především o nitrožilní uživatele heroínu. Vzhledem k výši měsíčních finančních nákladů na obstarání návykových látek lze předpokládat, že převážná část peněz pochází z trestné činnosti a tudíž dochází ke vzniku výrazné společenské škody.

Herzog (2012) dále uvádí spektrum nejčastějších způsobů obstarávání peněz na návykové látky:

1. Sociální dávky, peníze od rodičů a práce

Jelikož někteří uživatelé návykových látek mají velmi nízké měsíční finanční náklady na návykové látky, tak jsou schopni tyto výlohy pokrýt sociálními dávkami, výplatou z práce. Někteří uživatelé dostávají finanční prostředky od svých rodičů.

2. Drogový byznys

Jedná se především o: **nákup návykových látek v množství přesahujícím uživatelskou spotřebu**, přebytek je následně prodán (tyto prodeje se dějí i u pacientů v buprenorfinové substituci), **prodej tzv. „nastaveného materiálu“** (jde o naředění návykové látky např. kyselinou askorbovou, omítkou, kofeinem, antraxem, strychninem, atd.), **tzv. „drogové podvody“** – v těchto případech prodejce vydává jinou substanci za návykovou látku a prodává ji uživatelům návykových látek nebo i turistům, spíše zřídka se vyskytuje i **tzv. „el paso na návykové látky“** – jedná se o loupežné přepadení, jehož motivem je získat návykovou látku.

3. Krádeže

Krádeže jsou jedním z hlavních způsobů, jak si uživatelé návykových látek obstarávají peníze na své dávky. Nejčastěji dochází ke krádežím jakéhokoliv zboží, které se dá zpeněžit. Jelikož uživatelé návykových látek odcizenou věc

prodají zhruba za 20 – 50 % její skutečné ceny, tak musí odcizit věci v hodnotě, která je 2x – 5x vyšší, než jsou jejich skutečné náklady na nákup návykové látky.

4. Recyklační průmysl

Do této skupiny se řadí odvoz věcí do sběrných dvorů, které uživatel návykových látek získal buď legálně (např. nález v popelnicích) nebo nelegálně (např. krádež okapů, kabelů).

5. Zábavní průmysl

Někteří uživatelé se snaží o obstarávání finančních prostředků na nákup návykové látky např. „buskingem“ (legální hraní na hudební nástroje na ulici). Sociálně nejslabší uživatelé si peníze obstarávají žebráním.

6. Prostituce

Řada uživatelů návykových látek si finance obstarává prostitucí. Sex se odehrává třeba v automobilech zákazníků, v pronajatých hotelech, ve křoví.

Ze zkušenosti jak z kontaktního centra pro drogově závislé, tak z terénního programu vím, že sociálně nejslabší klientky často od klientů nevyžadují ani peníze, ale stačí jim třeba potraviny nebo oblečení.

3.2 Osobnost uživatele návykových látek jako pachatele trestných činů

Juráková (1999) ve své publikaci popsala osobnost uživatele návykových látek následovně:

Mnoho uživatelů se snaží řešit konflikty užíváním návykových látek. Konflikt vyvolává v člověku nepříjemné pocity např. úzkost a ta může vést k aplikaci návykové látky. Tento způsob konflikt neřeší, nadále přetrvává a navozuje další úzkost, vedoucí uživatele k další aplikaci návykové látky.

Osobnost člověka se při dlouhodobém užívání návykové látky začíná měnit. Uživatel začíná být podrážděný, agresivní, časté jsou změny nálad, dochází k úbytku na váze, nechutenství a k poruchám spánku. Dlouhodobý abúzus může způsobovat nevratnou poruchu inteligentu.

Časem začíná být pro uživatele návyková látka na prvním místě. Jediné, co ho zajímá, jak obstarat finance na získání další dávky. Uživateli se naprosto mění

hodnotový žebříček a pro získání financí je ochoten udělat i to, co by dříve odsuzoval, je schopen obětovat vše. Ve snaze získat finance je ochoten okrást své nejbližší. Začíná manipulovat se svým okolím a obratně lhát. Toto chování bývá zlomové a uživatel návykových látek začíná svoji kriminální kariéru.

Podobný popis vlivu návykových látek na osobnost člověka popisuje ve své publikaci Mahdalíčková (2014).

Juráková (1999) dále ve své publikaci popisuje některé aspekty vývoje kriminální toxikomanie. Za jeden z nejdůležitějších indikátorů vývoje kriminálního chování je považován věk prvního kontaktu s policií. V čím nižším věku se jedinec poprvé dopustí kriminálního chování, tím nepříznivější bude mít průběh.

Podle Jurákové (1999) mají nejméně příznivou kriminální prognózu jedinci, kteří s trestnou činností začali již před patnáctým rokem života. Tato skupina jedinců je charakteristická špatnými vztahy na svoji rodinu. Jejich sociální vývoj je deviantní již od dětského věku, což se projevuje záškoláctvím, útekami z domova a toulkami. Díky svým problémům se často dostávají do sociální izolace, kterou se snaží řešit začleněním do nějaké party. Bohužel jsou to často toxikomanické party, kde dochází k prvnímu kontaktu s návykovou látkou. To vše většinou probíhá do patnáctého roku života jedince. Rozvoj návyku u této skupiny bývá rychlý, nejčastěji do 1 – 3 měsíců od prvního užití návykové látky.

Engel (1973) navrhl grafické znázornění anamnestických dat (kriminogram), které popisuje tělesný, sociální, partnerský, profesní, kriminální vývoj a průběh socializačního procesu osoby. Údaje jsou zaneseny do časové osy. Součástí kriminogramu jsou dvě osy: časová – osa je dělená na roky a věk pachatele a vývojová – do této osy jsou zaznamenávány důležité životní události zkoumané osoby.

Obrázek 2: Kriminogram (Kuchta, Válková et al., 2005)

Kriminogram (obrázek 2) slouží nejen k získání rychlého přehledu o životních událostech jedince, včetně jeho trestné kariéry, nýbrž také ulehčuje vhléd do možných příčin či významných životních událostí, které doprovázely jeho sociální selhání na základě koincidence. Pomocí poznání dosavadního vývoje trestné činnosti a případných sociálních, zdravotních nebo jiných životních změn, můžeme snadněji předpovědět budoucí chování jedince. Určitou formu kriminogramu musí vytvořit každý soudní znalec, který má posoudit tzv. prognózu resocializace obviněného či odsouzeného (Kuchta, Válková et al., 2005).

Engel (1973) odlišil 4 typy kriminální kariéry:

1. **Kriminální exces** – jedná se o ojedinělou trestnou činnost u jinak bezproblémové osoby, u těchto skutků se nejedná o skutečnou kriminální kariéru.
2. **Kriminální epizoda** – je charakteristická opakovanou trestnou činností v krátkém období (maximálně tři roky), toto období se může opakovat.
3. **Kriminální perseverace** – pro tuto kriminální kariéru je typické dlouhé období páchaní trestné činnosti (do deseti let).
4. **Kriminální kontinuita** – jedná se o prakticky trvalou kriminální recidivu.

O skutečné kriminální kariéře uvažujeme pouze u dvou posledních typů. V případě kriminální epizody jen tehdy, když se období páchaní trestné činnosti opakuje. Kriminální kariéra se často začíná rozvíjet brzy, jako tzv. dětská delikvence nebo poruchy chování v dětství. Raná kriminalita často začíná záškoláctvím, intenzivní lhavostí, drobnými krádežemi, toulkami, útekami z domova a členstvím v antisociálně orientovaných skupinách, které terorizují své okolí. Skupiny

jsou někdy vedeny staršími jedinci. Tito jedinci začínají záhy s pohlavním životem (někdy již ve 13. – 14. roku života), je pro ně charakteristická pohlavní promiskuita. Objevuje se i užívání návykových látek. Výchovné problémy a agresivní chování bývají často důvodem k hospitalizaci dítěte na dětské psychiatrii, v extrémních případech dochází k ústavní výchově. Často lze u těchto jedinců zaměřeným vyšetřením nalézt syndrom deficitu pozornosti a hyperaktivity, dříve nazývaný lehká mozková dysfunkce. Při dlouhodobém přetrvávání poruch chování je obvykle psychiatrem diagnostikován tzv. disharmonický vývoj. První institucí, se kterou takto „vybavený“ jedinec přichází do střetu, je škola. Neúspěšné pokusy o výchovné intervence ve škole mohou vést až k vyloučení ze školy a někdy i k opakovaným přechodům mezi školami (Kuchta et al., 2005).

4 Statistické údaje sekundární drogové kriminality

Policie České republiky uvádí statistiku objasněných trestných činů, které byly spáchány pod vlivem nealkoholových návykových látek, za rok 2016:

Tabulka 2: Celková data za rok 2016

Skutková podstata trestného činu	Počet spáchaných trestných činů uživateli návykových látek
Vražda	2
Loupež	17
Násilí proti úřední osobě	13
Úmyslné ublížení na zdraví	16
Násilí proti skupině obyvatel a jednotlivci	1
Nebezpečné vyhrožování	23
Vydírání	2
Omezování a zbavování osobní svobody	1
Porušování domovní svobody	13
Neoprávněný zásah do práva k domu	1
Týrání svěřené osoby	1
Týrání osoby žijící ve společném bydlí	3
Útisk	1
Znásilnění	4
Pohlavní zneužívání	2
Pohlavní úchylky	11
Krádež vloupáním	44
Krádež	71
Podvod	1
Neoprávněné užívání cizí věci	2
Poškozování cizí věci	15
Výtržnictví	14
Sprejerství	2
Požáry	1
Nedovolené ozbrojování	1
Maření výkonu úředního rozhodnutí	294
Podílnictví	1

Ublížení na zdraví z nedbalosti	1
Dopravní nehody silniční z nedbalosti	93
Veškeré nehody úmyslné	2
Ohrožení pod vlivem návykové látky	2 136
Zanedbání povinné výživy	2
Ostatní trestná činnost	5
Šíření poplašné zprávy	1
Padělání a pozměňování peněz	1
Vystavení nepravdivého potvrzení a zprávy	1
Zpronevěra	1
Podvod	3
Zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění	1
Podplácení	1
Neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku	5
CELKEM	2 800

Jelikož jsem výzkum své diplomové práce realizovala v Ústí nad Labem, tak v následující tabulce uvádím statistiku Policie České republiky u objasněných trestných činů, které byly spáchány pod vlivem nealkoholových návykových látek, za 2016 v Ústeckém kraji:

Tabulka 3: Ústecký kraj

Skutková podstata trestného činu	Počet spáchaných trestných činů uživateli návykových látek
Krádež	9
Loupež	4
Nebezpečné vyhrožování	1
Vloupání	2
Znásilnění	1
Pohlavní úchylky	3
Porušování domovní svobody	3
Ohrožování pod vlivem návykové látky	127
Dopravní nehody z nedbalosti	6
Úmyslné ublížení na zdraví	3
Výtržnictví	2

Sprejerství	2
Maření výkonu úředního rozhodnutí	41
Šíření poplašné zprávy	1
Ostatní trestná činnost	1
Neoprávněné opatření, padělání a pozměňování platebního prostředku	1
Poškození cizí věci	2
Násilí proti úřední osobě	4
CELKEM	213

Dále ještě uvádím statistiku Okresního soudu Ústí nad Labem o počtu spáchaných trestných činů pod vlivem návykové látky, v souvislosti s typem užívané návykové látky, v Ústí nad Labem za rok 2016:

Tabulka 4: Počet spáchaných trestných činů v Ústí nad Labem v souvislosti s typem návykové látky

Typ užívané návykové látky	Počet spáchaných trestných činů
Extáze	1
Marihuana + hašiš	20
Pervitin	60
Alkohol	9
Celkem	90

Poslední uvedená statistika je statistika Státního zastupitelstva o počtu spáchaných trestných činů pod vlivem návykové látky v České republice za rok 2016:

Tabulka 5: Statistika Státního zastupitelstva za rok 2016

Skutková podstata trestného činu	Počet spáchaných trestných činů uživateli návykových látek
Usmrcení z nedbalosti	2
Ublížení na zdraví	10
Neposkytnutí pomoci	4
Loupež	4
Vydírání	2

Porušování domovní svobody	6
Poškození cizích práv	1
Znásilnění	3
Týrání osoby žijící ve společném obydlí	9
Krádež	27
Neoprávněné užívání cizí věci	13
Podvod	2
Podílnictví	4
Poškození cizí věci	6
Neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku	3
Padělání a napodobení díla výtvarného umění	1
Obecné ohrožení z nedbalosti	1
Ohrožení pod vlivem návykové látky	1 787
Násilí proti úřední osobě	6
Poškození a ohrožení provozu obecně prospěšného zařízení	2
Nedovolené ozbrojování	5
Týrání zvířat	1
Vyhrožování s cílem působit na úřední osobu	1
Maření výkonu úředního rozhodnutí	165
Křivá výpověď	1
Padělání a pozměnění veřejné listiny	1
Násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci	1
Nebezpečné vyhrožování	5
Nebezpečné pronásledování	1
Výtržnictví	12
CELKEM	2 076

PRAKTICKÁ ČÁST

Cíl diplomové práce

Cílem diplomové práce bylo zjistit četnost výskytu sekundární drogové kriminality u klientů kontaktního centra DRUG – OUT Klub, z. s. v Ústí nad Labem a míru vlivu vybraných demografických faktorů, které mohou tento výskyt ovlivnit (pohlaví, věk, typ návykové látky, délka užívání návykové látky).

Výzkumné otázky

1. Jaký je výskyt sekundární drogové kriminality u klientů kontaktního centra DRUG – OUT Klub, z. s. v Ústí nad Labem?
2. Spáchali respondenti někdy trestný čin pod vlivem návykové látky?
3. Je rozdíl v typu spáchaných trestných činů v souvislosti s typem užívané návykové látky?
4. Je rozdíl v typu spáchaných trestných činů v souvislosti s pohlavím respondenta?
5. Je rozdíl v provedení trestných činu (trestný čin byl spontánní x naplánovaný, respondent ho spáchal sám x s pomocí jiných osob/y) v souvislosti s typem užívané návykové látky?
6. Je rozdíl v počtu spáchaných trestných činů v souvislosti s délkou užívání návykové látky?
7. Je rozdíl v motivech spáchání trestných činů v souvislosti s typem užívané návykové látky?

Sběr dat

Výzkum probíhal v Kontaktním centru pro drogově závislé DRUG – OUT Klub, z. s. v Ústí nad Labem.

Jedná se o organizaci, která byla založena v roce 1995. V současné době má organizace 6 registrovaných služeb. Kontaktní centrum pro drogově závislé, Terénní program, Terénní program Postoloprty, Ambulantní adiktologické služby, Krajskou adiktologickou ambulanci a poradnu pro děti a dorost a Poradnu pro závislosti. Hlavním cílem organizace je motivace klientů k činnostem, které nevedou k dlouhodobému setrvávání nebo prohlubování nepříznivé sociální situace.

Kontaktní centrum pro drogově závislé poskytuje tyto služby: výměnný program, distribuce prezervativů, želatinových kapslí, filtrů na THC, alobalu, stericupů, vyšetření na infekční choroby a informace o nich, základní poradenství (zdravotní, sociální, právní), první pomoc a zdravotní ošetření, sociální servis, potravinový servis, hygienický servis a poradenství pro ženy.

Základní soubor

Statistika za rok 2017:

Kontaktní centrum pro drogově závislé DRUG – OUT Klub, z. s. v Ústí nad Labem navštívilo **1 152 unicitních uživatelů návykových látek**. Z toho si 885 uživatelů návykovou látku aplikovalo intravenózně.

Nejčastěji užívané návykové látky: **pervitin** (781 osob), **kombinace návykových látek** (183 osob - nejčastěji se jednalo o kombinaci pervitinu a buprenorfinu, který byl získaný nelegálně), **heroin** (114 osob), **buprenorfin získaný nelegálně** (69 osob).

Návštěvnost dle pohlaví: **882 mužů (průměrný věk 36,2) a 270 žen (průměrný věk 32,4)**.

Výzkumný soubor

Respondenti výzkumu byli všichni problémoví uživatelé návykových látek, kteří se v době mé přítomnosti vyskytovali v kontaktním centru pro drogově závislé DRUG – OUT Klub, z. s. v Ústí nad Labem a splňovali kritéria pro výběr respondentů – klient byl starší 18 let (z důvodu podepisování informovaného souhlasu), klient nebyl agresivní, intoxikovaný anebo jinak nebezpečný, klient byl uživatel opioidů nebo stimulancií a souhlasil s uskutečněním dotazníkového šetření.

V rámci výzkumu bylo vyplněno 362 dotazníků s problémovými uživateli návykových látek. Jednalo se o 201 mužů a 161 žen.

Ze statistik kontaktního centra pro drogově závislé DRUG – OUT Klub, z. s. v Ústí nad Labem vyplývá, že nejčastěji užívané návykové látky jsou stimulancia a opioidy. Z toho důvodu jsem do svého výzkumu zařadila uživatele těchto dvou typů návykových látek. Jednalo se o 247 uživatelů stimulantů (141 mužů a 106 žen) a 115 uživatelů opioidů (60 mužů a 55 žen).

Výběr respondentů

Výběr respondentů byl proveden přes instituci. Jedná se o záměrný výběr, kdy přes určitou instituci kontaktujeme cílovou skupinu respondentů. Tento výběr respondentů je pro výzkumníka z hlediska času a nákladů velmi efektivní, ale výsledky výzkumu mohou být zkreslené a to z toho důvodu, že návštěvníci dané instituce mohou tvořit jen část spektra cílové skupiny výzkumu. Jiná situace nastává ve chvíli, kdy cílovou skupinou výzkumu jsou právě klienti určité instituce – kritériem pro výběr respondentů je využívání pomoci dané instituce, případně zaměstnání v instituci atd. V tu chvíli je záměrný výběr přes instituci nejvhodnějším způsobem pro výběr respondentů. (Miovský, 2006). Jelikož je můj výzkum zaměřený pouze na klienty Kontaktního centra pro drogově závislé DRUG – OUT Klub, z. s. v Ústí nad Labem, tak jsem zvolila tento způsob výběru výzkumného souboru.

Respondenti výzkumu byli všichni problémoví uživatelé návykových látek, kteří se v době mé přítomnosti vyskytovali v kontaktním centru pro drogově závislé DRUG – OUT Klub, z. s. v Ústí nad Labem a splňovali kritéria, která jsem uvedla v kapitole Výzkumný soubor.

Po příchodu do kontaktního centra pro drogově závislé se musí klient nahlásit, teprve pak mu jsou poskytnuty služby. Pracovníkovi sděluje svůj anonymní kód, věk, pohlaví a užívanou návykovou látku. V tomto okamžiku jsem se klienta zeptala, zda je ochotný zúčastnit se dotazníkového šetření.

Metody výzkumu

Výzkum se uskutečnil ve dvou fázích, jelikož jsem potřebovala ověřit, zda data, která získám po vyplnění dotazníků, budu moci využít ke zpracování výzkumu své diplomové práce.

1. První fáze (pilotní) – v této fázi bylo vyplněno 10 dotazníků s problémovými uživateli návykových látek. Pilotní fáze sloužila ke zjištění srozumitelnosti a použitelnosti dotazníku. První fáze byla úspěšná a mohla jsem přikročit k druhé fázi výzkumu.
2. Druhá fáze – v této fázi mi 352 problémových uživatelů návykových látek vyplnilo dotazník.

Respondenti vyplňovali mnou vytvořený strukturovaný dotazník (viz. Příloha č. 1). U vyplňování dotazníků jsem byla vždy jen já a respondent. Všichni

respondenti prošli instruktáží, jak dotazník vyplnit a též byli ubezpečeni, že vyplněná data slouží pouze ke zpracování diplomové práce. Každý respondent podepsal informovaný souhlas (viz. Příloha č. 2). Po vyplnění každého dotazníku jsem si odpovědi respondentů pročetla a v případě nejasností, jsem se respondentů doptávala, aby nedošlo ke špatné interpretaci dat. O zařazení respondenta do výzkumu jsem věděla jen já.

Zpracování dat

Po ukončení výzkumu jsem odpovědi zanesla do souboru, který byl zpracován v tabulkovém programu Excel, pomocí kterého jsem vytvořila grafy a tabulky. Grafy a tabulky ve výzkumné části jsou doplněny komentářem.

Etika výzkumu

1. Požádala jsem o souhlas s uskutečněním výzkumu vedení kontaktního centra pro drogově závislé DRUG – OUT Klub, z. s. v Ústí nad Labem.
2. Respondent měl právo odmítnout účast ve výzkumu.
3. Účast ve výzkumu byla bez nároku na odměnu.
4. Všichni respondenti podepsali informovaný souhlas.
5. Všechny informace byly využity jen pro účely této diplomové práce.
6. Dotazníkové šetření jsem provedla osobně.
7. Vyplňování dotazníků bylo vždy jen za mé a respondentovo účasti.
8. Respondent měl právo si účast ve výzkumu rozmyslet i v průběhu vyplňování dotazníku a nemělo to pro něj žádné negativní důsledky při budoucím poskytování služeb.
9. Respondent byl předem informován, že na některé trestné činy, za které prozatím nebyl stíhán nebo za ně nebyl ještě odsouzen, se podle zákona 40/2009 Sb. trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů § 368 ods. 1 vztahuje oznamovací povinnost a byl požádán, aby při dotazníkovém šetření tyto skutky neuváděl. Výčet trestných činů, na které se vztahuje oznamovací povinnost, byl uveden v informovaném souhlasu, který každý respondent podepsal.
10. Možnost odmítnutí respondenta díky jeho intoxikaci, agresi či z jiných důvodů, které jsem vyhodnotila jako nebezpečné pro své zdraví.

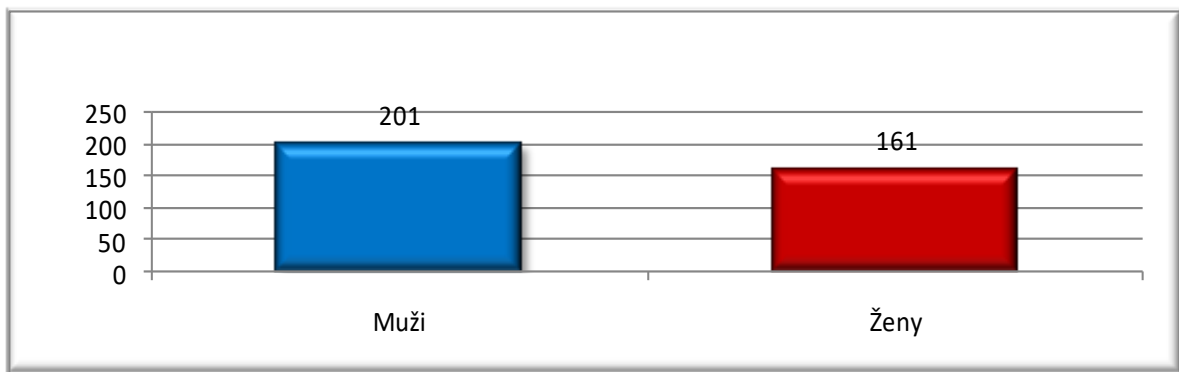
11. Respondent musel být starší 18 let – z důvodu podepisování informovaného souhlasu.

Vyhodnocení dotazníkového šetření

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 362 respondentů. Všichni respondenti byli klienti kontaktního centra pro drogově závislé DRUG – OUT Klub, z. s. v Ústí nad Labem.

11.1 Pohlaví

Graf č. 1: Pohlaví respondentů

Zdroj: vlastní

Výzkumu se zúčastnilo 201 mužů a 161 žen. Viz graf č. 1.

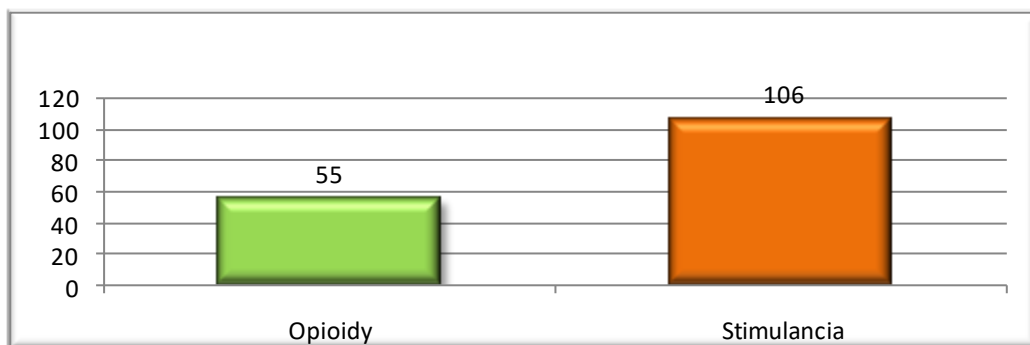
11.2 Věk respondentů

Průměrný věk u mužů byl 38 let. Nejmladšímu respondentovi bylo 19 let a nejstaršímu bylo 52 let.

Průměrný věk u žen byl 33,5 let. Nejmladší respondentce bylo 18 let a nejstarší bylo 55 let.

11.3 Typ užívané návykové látky u žen

Graf č. 2: Typ užívané návykové látky u žen

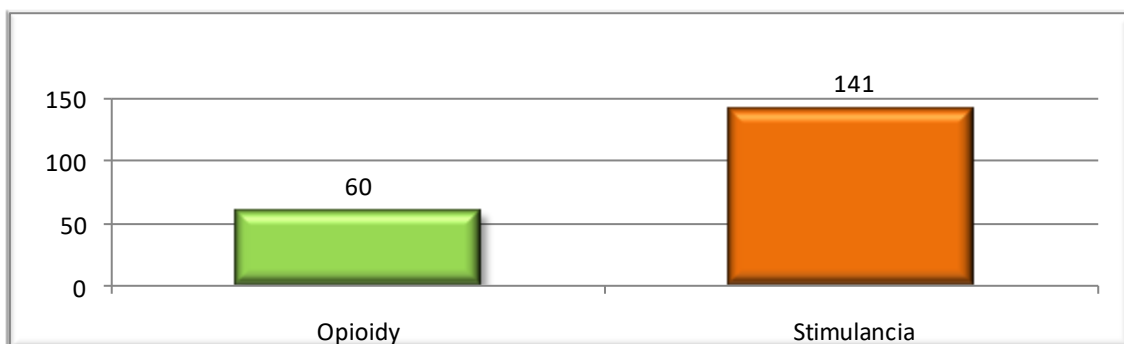

Zdroj: vlastní

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 55 žen, které užívaly opioidy (nejčastěji to byly uživatelky heroinu, ve dvou případech se jednalo o uživatelky morfinu) a 106 žen, které užívaly stimulancia (všechny respondentky užívaly pervitin). Viz graf č. 2.

11.4 Typ užívané návykové látky u mužů

Graf č. 3: Typ užívané návykové látky u mužů

Zdroj: vlastní

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 60 mužů, kteří užívali opioidy (všichni respondenti užívali heroin) a 141 mužů, kteří užívali stimulancia (všichni respondenti užívali pervitin). Viz graf č. 3.

11.5 Délka užívání návykové látky u žen

Tabulka 6: Délka užívání návykové látky u žen

Délka užívání návykové látky	Opioidy (absolutní četnost)	Opioidy (relativní četnost)	Stimulancia (absolutní četnost)	Stimulancia (relativní četnost)
5 měsíců	0	0,0 %	1	0,9 %
8 měsíců	1	1,8 %	0	0,0 %
1 rok	2	3,6 %	4	3,8 %
1,5 roku	1	1,8 %	5	4,7 %
2 roky	3	5,5 %	9	8,5 %
3 roky	3	5,5 %	9	8,5 %
5 let	2	3,6 %	11	10,4 %
7 let	5	9 %	13	12,3 %
9 let	4	7,3 %	8	7,6 %
10 let	5	9 %	5	4,7 %
13 let	2	3,6 %	4	3,8 %
14 let	3	5,5 %	2	1,9 %
15 let	8	14,6 %	3	2,8 %
16 let	2	3,6 %	6	8,7 %
18 let	6	10,9 %	7	6,6 %
19 let	2	3,6 %	6	8,7 %
20 let	3	5,5 %	3	2,8 %
23 let	2	3,6 %	9	8,5 %
25 let	1	1,8 %	1	0,9 %
CELKEM	55	100,0 %	106	100,0 %

Zdroj: vlastní

Nejkratší dobu užívání návykových látek uvedla klientka užívající pervitin – 0,5 roku. Nejdelší dobu užívání uvedly dvě klientky. Jedna užívala opioidy a druhá stimulancia. Obě užívaly návykové látky 25 let. Viz tabulka 6.

11.6 Délka užívání návykové látky u mužů

Tabulka 7: Délka užívání návykové látky u mužů

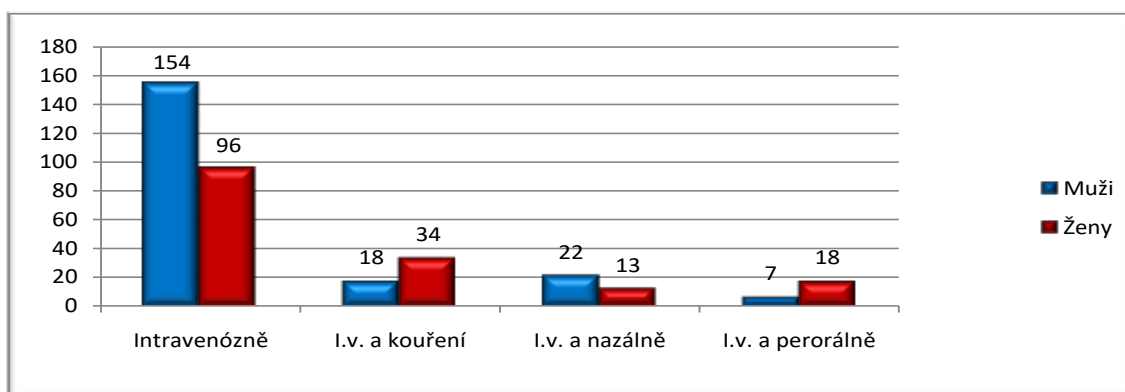
Délka užívání návykové látky	Opioidy (absolutní četnost)	Opioidy (relativní četnost)	Stimulancia (absolutní četnost)	Stimulancia (relativní četnost)
2 měsíce	1	1,7 %	0	0,0 %
1 rok	3	5,0 %	10	7,1 %
2 roky	0	0,0 %	8	5,7 %
3 roky	3	5,0 %	12	8,5 %
4 roky	5	8,3 %	0	0,0 %
5 let	2	2,3 %	13	9,2 %
6 let	4	6,7 %	6	4,3 %
7 let	2	3,3 %	4	2,8 %
9 let	0	0,0 %	9	6,4 %
10 let	2	2,3 %	7	5,0 %
12 let	3	5,0 %	11	7,8 %
13 let	2	2,3 %	4	2,8 %
14 let	5	8,3 %	6	4,3 %
15 let	7	11,7 %	8	5,7 %
16 let	3	5,0 %	5	3,5 %
18 let	6	10,0 %	14	9,9 %
19 let	2	3,3 %	7	5,0 %
21 let	6	10,0 %	0	0,0 %
23 let	3	5,0 %	2	1,4 %
24 let	0	0,0 %	9	6,4 %
25 let	0	0,0 %	5	3,5 %
27 let	1	1,7 %	0	0,0 %
CELKEM	60	100,0 %	141	100,0 %

Zdroj: vlastní

Nejkratší dobu užívání uvedl klient užívající opioidy – 2 měsíce. Nejdelší dobu užívání uvedl klient užívající opioidy - 27 let. Viz tabulka 7.

11.7 Způsob aplikace návykové látky

Graf č. 4: Způsob aplikace návykové látky

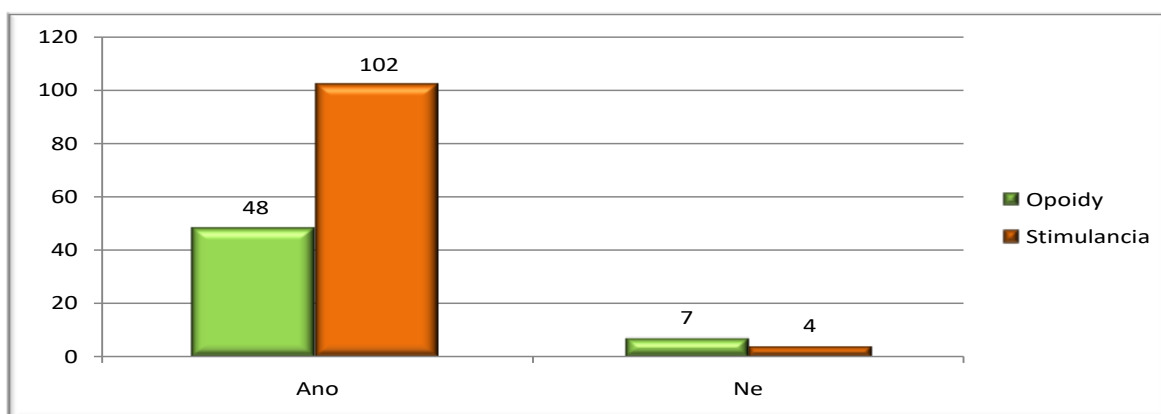

Zdroj: vlastní

Ve výzkumném souboru bylo 154 mužů a 96 žen, kteří návykovou látku užívali pouze intravenózně. 18 mužů a 34 žen, kteří návykovou látku užívali intravenózně v kombinaci s kouřením. 22 mužů a 13 žen, kteří návykovou látku užívali intravenózně v kombinaci s nazálním užíváním a poslední skupinou respondentů byli lidé, kteří užívali návykovou látku intravenózně v kombinaci s perorálním užíváním. Do této skupiny bylo zařazeno 7 mužů a 18 žen. Viz graf č. 4.

11.8 Spáchání trestných činů v minulosti (v průběhu doby, kdy užívala návykovou látku) u žen v souvislosti s typem užívané návykové látky

Graf č. 5: Spáchání trestných činů v minulosti (v průběhu doby, kdy užívala návykovou látku) u žen v souvislosti s typem užívané návykové látky

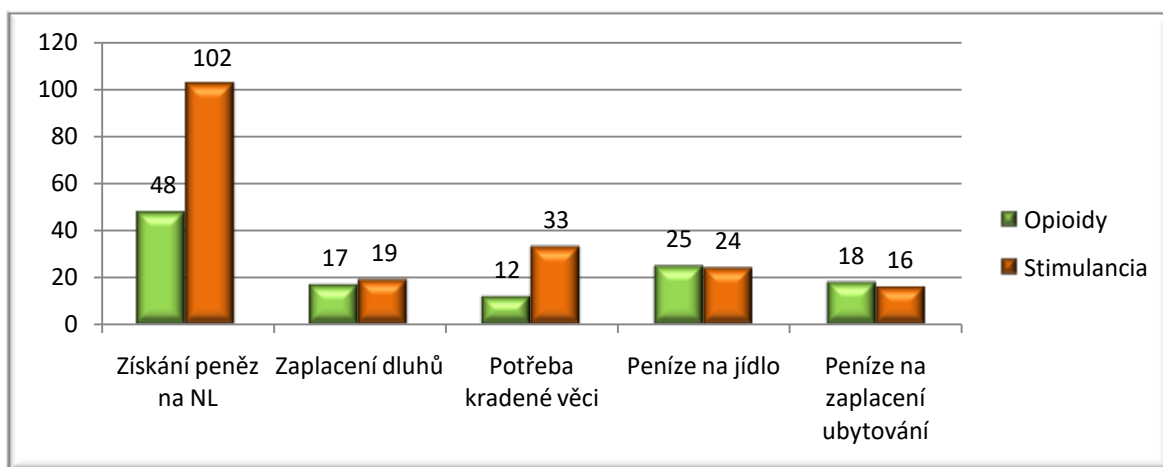
Zdroj: vlastní

Výzkumu se zúčastnilo 50 žen, z toho 39 žen v minulosti spáchalo trestný čin (18 žen, které užívaly opioidy a 21 žen, které užívaly stimulancia) a 11 žen,

které v minulosti nespáchaly žádný trestný čin (7 uživatelů opioidů a 4 uživatelky stimulantů). Viz graf č. 5.

11.9 Motivy, které vedly ženy k spáchání trestného činu v souvislosti s typem užívané návykové látky

Graf č. 6: Motivy, které vedly ženy k spáchání trestného činu v souvislosti s typem užívané návykové látky

Zdroj: vlastní

Nejčastější motiv, který vedl ženy ke spáchání trestného činu, byl **získání peněz na návykové látky** (tento motiv uvedly všechny ženy). Dalšími motivy k páčání trestných činů byly: **zaplacení dluhů** (17 uživatelů opioidů, 19 uživatelů stimulantů), **potřeba kradené věci** – jednalo se především o oblečení, hygienické potřeby a jídlo (tento motiv uvedlo 12 uživatelů opioidů a 33 uživatelů stimulantů), **peníze na jídlo** (25 uživatelů opioidů, 24 uživatelů stimulantů), **peníze na zaplacení ubytování** (18 uživatelů opioidů, 16 uživatelů stimulantů). Viz graf č. 6.

11.10 Typ spáchaných trestných činů u žen v souvislosti s typem užívané návykové látky

Tabulka 8: Typ spáchaných trestných činů u žen v souvislosti s typem užívané návykové látky

Typ trestného činu	Opiáty (absolutní četnost)	Stimulancia (absolutní četnost)
Krádeže v obchodě	492	946
Krádež vloupáním	97	108
Neoprávněné držení platebního prostředku	82	51
Loupež	44	62
Podvod	18	7

Zdroj: vlastní

Ženy nejčastěji páchaly trestný čin **krádež v obchodě**. Jednalo se o 492 trestných činů u uživatelk opioidů a 946 trestných činů u uživatelk stimulancií. **Krádež vloupáním** byla uvedena 205x (97 trestných činů spáchaly uživatelky opioidů a 108 trestných činů spáchaly uživatelky stimulancií). **Neoprávněné držení platebních prostředků** respondentky uvedly 133x (82 trestných činů spáchaly uživatelky opioidů a 51 uživatelk stimulancií). Trestný čin **loupeže** uvedlo 44 uživatelk opioidů a 62 uživatelk stimulancií. Trestný čin **podvodu** uvedlo 18 uživatelk opioidů a 7 uživatelk stimulancií. Viz tabulka 8.

11.11 Počet spáchaných trestných činů u žen (od začátku užívání návykové látky) v souvislosti s délkou užívání návykových látek

Tabulka 9: Počet spáchaných trestných činů u žen (od začátku užívání návykové látky) v souvislosti s délkou užívání návykových látek

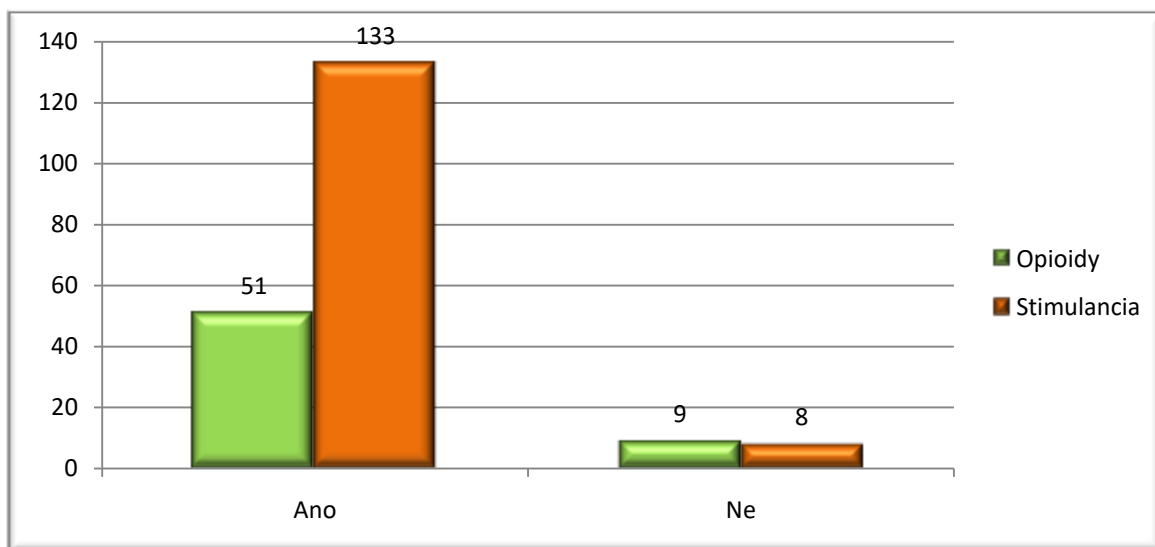
Délka užívání návykové látky	Počet spáchaných trestných činů
5 měsíců	0
8 měsíců	0
1 rok	46
1,5 roku	0
2 roky	59
3 roky	17
5 let	114
7 let	83
9 let	89
10 let	126
13 let	107
14 let	396
15 let	81
16 let	183
18 let	256
19 let	95
20 let	42
23 let	87
25 let	126
CELKEM	1 907

Zdroj: vlastní

Respondentky dohromady spáchaly 1 907 trestných činů. Tabulka 9 jasně neříká, že čím delší je doba užívání návykové látky, tím respondentky spáchaly více trestných činů.

11.12 Spáchání trestných činů v minulosti (v průběhu doby, kdy užíval návykovou látku) u mužů v souvislosti s typem užívané návykové látky

Graf č. 7: Spáchání trestných činů v minulosti (v průběhu doby, kdy užíval návykovou látku) u mužů v souvislosti s typem užívané návykové látky

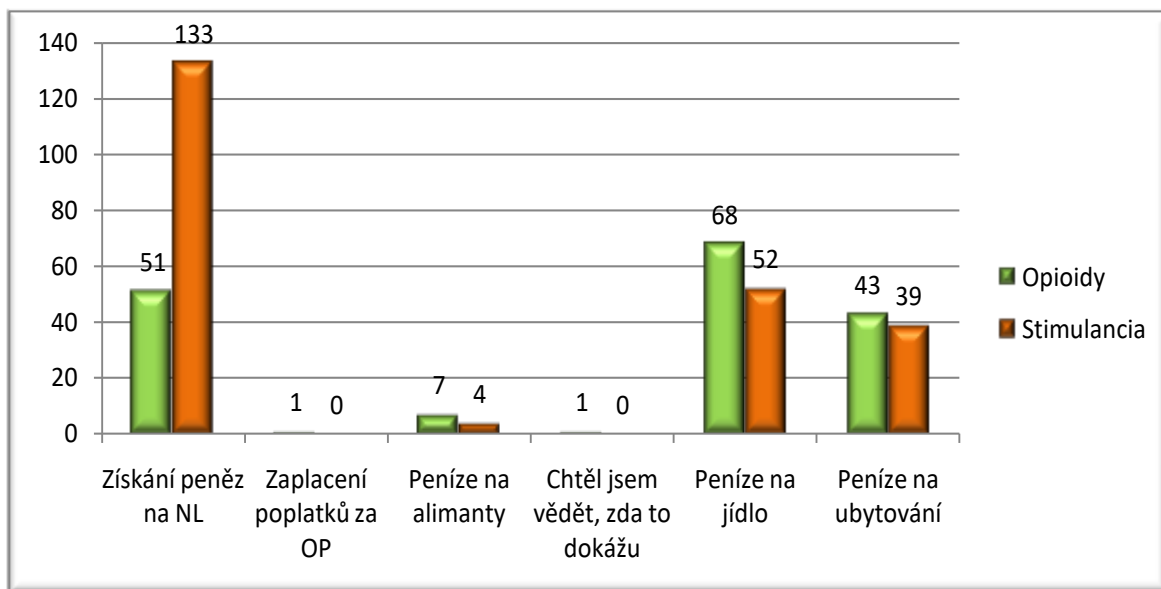

Zdroj: vlastní

Výzkumu se zúčastnilo 201 mužů, z toho 184 mužů v minulosti spáchalo trestný čin (51 mužů, kteří užívali opioidy a 133 mužů, kteří užívali stimulancia) a 17 mužů, kteří v minulosti nespáchali žádný trestný čin (9 uživatelů opioidů a 8 uživatelů stimulantů). Viz graf č. 7.

11.13 Motivy, které vedly muže k spáchání trestného činu v souvislosti s typem užívané návykové látky

Graf č. 8: Motivy, které vedly muže k spáchání trestného činu v souvislosti s typem užívané návykové látky

Zdroj: vlastní

Nejčastějším motivem, který vedl muže ke spáchání trestního činu, bylo získání peněz na návykové látky (tento motiv uvedli všichni muži). Další motivy k páčání trestných činů byly: **zaplacení poplatků za občanský průkaz** (1 uživatel opioidů), **potřeba peněz na zaplacení alimentů** – tento motiv uvedlo 7 uživatelů opioidů a 4 uživatelé stimulancií, 1 uživatel opioidů uvedl jako motiv **zvědavost, zda dokáže trestný čin spáchat** – jednalo se o krádež kol z balkónu, který byl v pátém patře panelového domu, **peníze na jídlo** (68 uživatelů opioidů, 52 uživatelů stimulancií), **peníze na zaplacení ubytování** (43 uživatelů opioidů, 39 uživatelů stimulancií). Viz graf č. 8.

11.14 Typ spáchaných trestných činů u mužů v souvislosti s typem užívané návykové látky

Tabulka 10: Typ spáchaných trestných činů u mužů v souvislosti s typem užívané návykové látky

Typ trestného činu	Opiáty (absolutní četnost)	Stimulancia (absolutní četnost)
Krádeže v obchodě	353	368
Krádež vloupáním	502	492
Krádež automobilu	167	174
Krádež jízdního kola	59	46
Ublížení na zdraví	1	0
Neoprávněné držení platebního prostředku	115	96
Zanedbání povinné výživy	52	38
Loupežné přepadení	23	16
Vydírání	1	0

Zdroj: vlastní

Muži nejčastěji páchali trestný čin **krádež vloupáním**. Jednalo se o 502 trestných činů u uživatelů opioidů a 492 trestných činů u uživatelů stimulancií. **Krádež v obchodě** byla uvedena 721x (353 trestných činů spáchali uživatelé opioidů a 368 trestných činů spáchali uživatelé stimulancií). **Krádež automobilu** se vyskytla 167x u uživatelů opioidů a 174x u uživatelů stimulancií. **Krádež jízdního kola** respondenti uvedli 105x (59 uživatelů opioidů a 46 uživatelů stimulancií). 1 uživatel opioidů uvedl trestný čin **ublížení na zdraví** – jednalo se o fyzické napadení majitele automobilu, který se pokoušel respondentovi zabránit v krádeži. **Neoprávněné držení platebních prostředků** respondenti uvedli 211x (115 trestných činů spáchali uživatelé opioidů a 96 uživatelů stimulancií). **Zanedbání povinné výživy** uvedli respondenti 90x (52 uživatelů opioidů a 38 uživatelů stimulancií). **Loupežné přepadení** uvedli respondenti 39x (23 uživatelů opioidů a 16 uživatelů stimulancií). 1 uživatel opioidů se dopustil trestného činu **vydírání**. Viz tabulka 10.

11.15 Počet spáchaných trestných činů u mužů (od začátku užívání návykové látky) v souvislosti s délkou užívání návykových látek

Tabulka 11: Počet spáchaných trestných činů u mužů (od začátku užívání návykové látky) v souvislosti s délkou užívání návykových látek

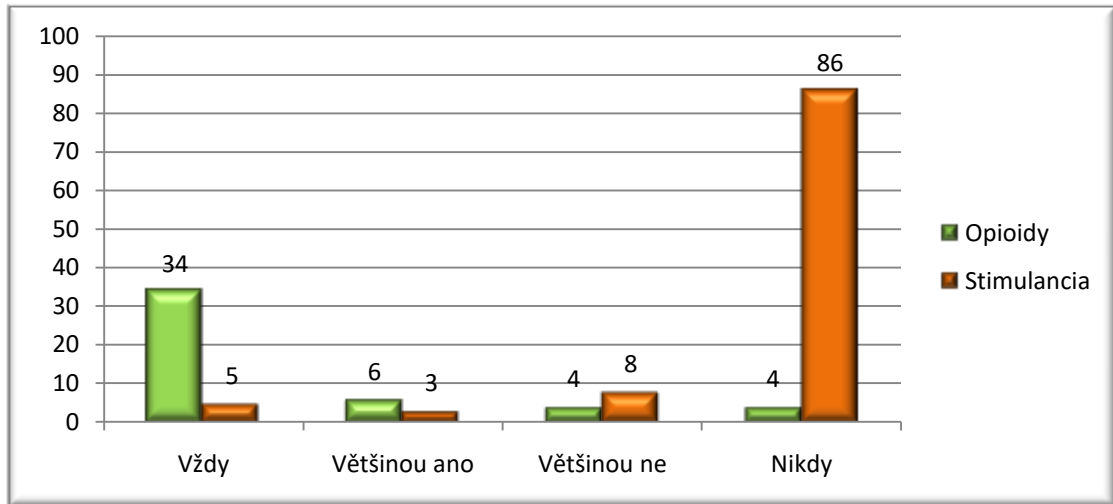
Délka užívání návykové látky	Počet spáchaných TČ
2 měsíce	0
1 rok	49
2 roky	65
3 roky	78
4 roky	51
5 let	83
6 let	98
7 let	118
9 let	63
10 let	107
12 let	92
13 let	198
14 let	103
15 let	175
16 let	114
18 let	106
19 let	221
21 let	157
23 let	199
25 let	201
27 let	225
CELKEM	2 503

Zdroj: vlastní

Respondenti dohromady spáchali 2 503 trestných činů. Tabulka 11 jasně neříká, že čím delší je doba užívání návykové látky, tím respondenti spáchali více trestných činů.

11.16 Promyšlenost spáchání trestných činů u žen v souvislosti s typem užívané návykové látky

Graf č. 9: Promyšlenost spáchání trestných činů u žen v souvislosti s typem užívané návykové látky

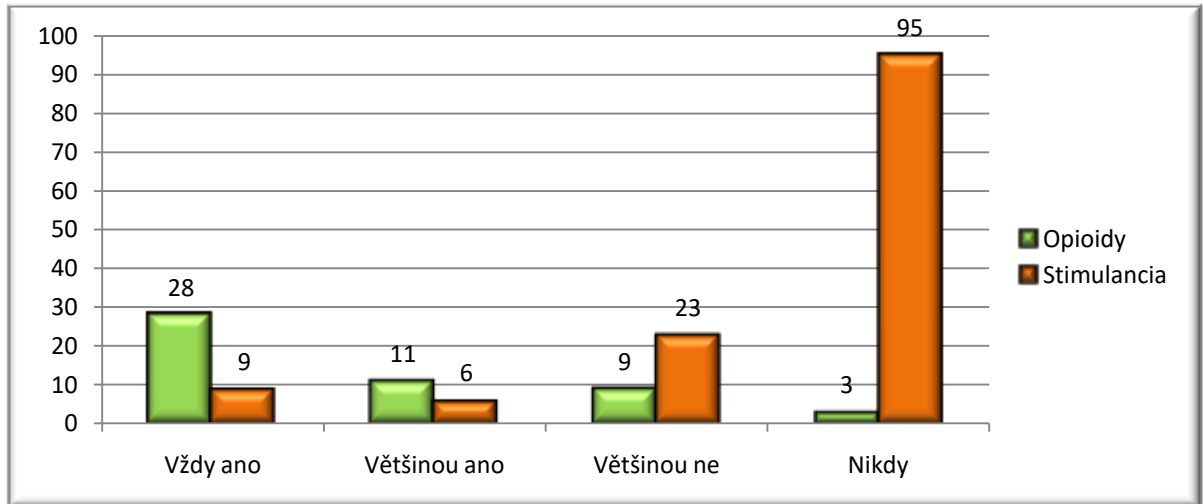

Zdroj: vlastní

Ženy, které užívaly stimulancia, častěji neměly svůj trestný čin buď nikdy promyšlený, nebo ho většinou neměly promyšlený (94 žen). U uživatelky opioidů se do těchto kategorií zařadilo 8 žen. Oproti tomu se ve 40 případech u uživatelky opioidů objevilo, že svůj trestný čin měly vždy promyšlený anebo většinou ho měly promyšlený. Uživatelky stimulancií potvrdily promyšlenost svého trestného činu v 8 případech. Viz graf č. 9.

11.17 Promyšlenost spáchání trestných činů u mužů v souvislosti s typem užívané návykové látky

Graf č. 10: Promyšlenost spáchání trestných činů u mužů v souvislosti s typem užívané návykové látky

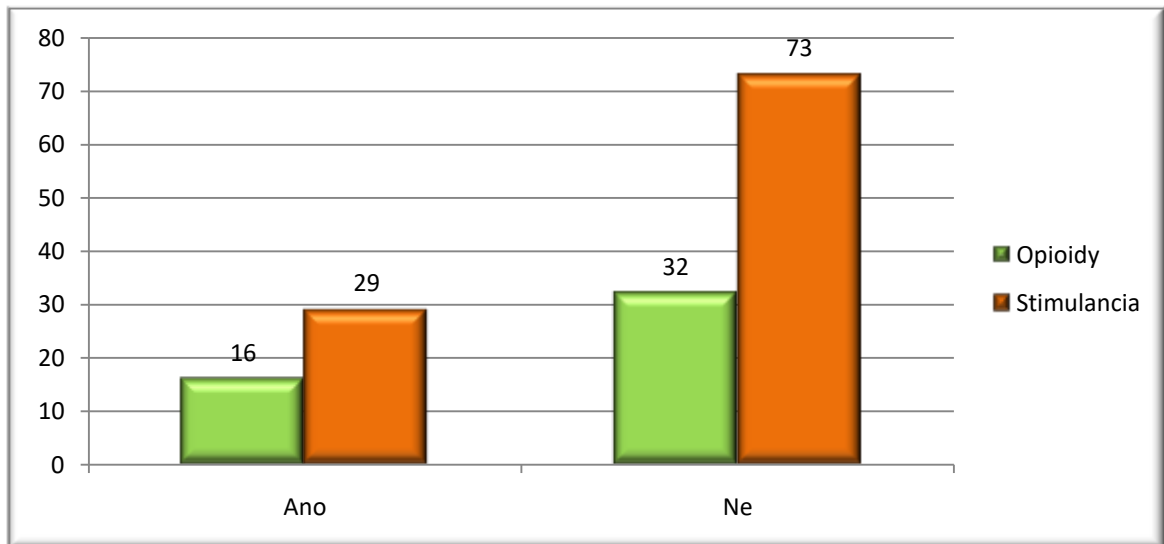

Zdroj: vlastní

Muži, kteří užívali stimulancia, častěji neměli svůj trestný čin buď nikdy promyšlený anebo většinou ho neměli promyšlený (118 mužů). U uživatelů opioidů se do těchto kategorií zařadilo 12 mužů. Oproti tomu se v 39 případech u uživatelů opioidů objevilo, že svůj trestný čin měli vždy promyšlený anebo většinou ho měli promyšlený. Uživatelé stimulantů potvrdili promyšlenost svého trestného činu v 15 případech. Viz graf č. 10.

11.18 Pomoc jiné osoby (osob) při spáchání trestných činů u žen v souvislosti s typem užívané návykové látky

Graf č. 11: Pomoc jiné osoby (osob) při spáchání trestných činů u žen v souvislosti s typem užívané návykové látky

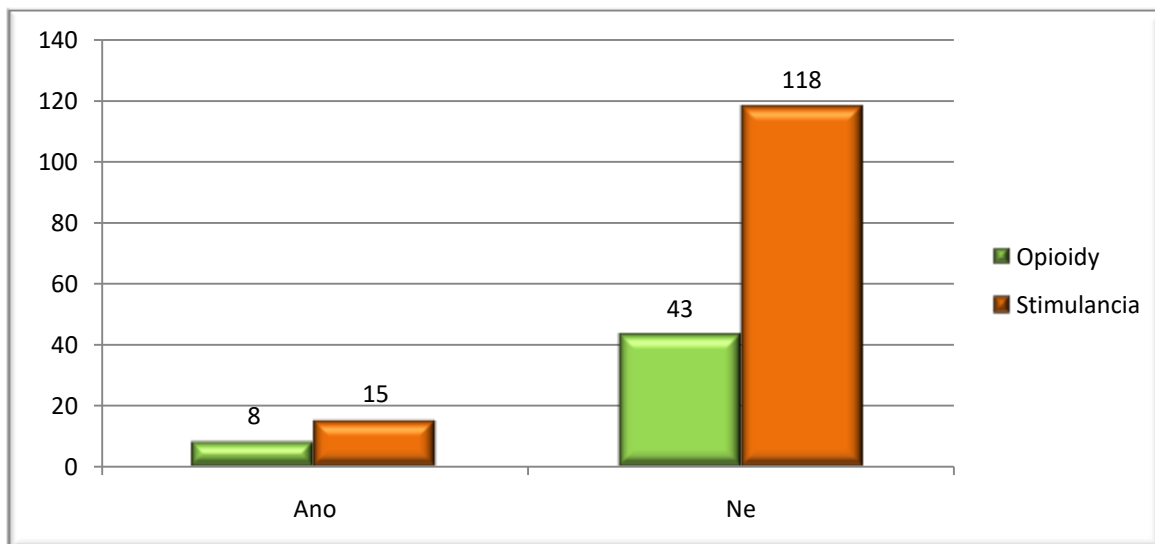

Zdroj: vlastní

Většina žen svůj trestný čin spáchala bez pomoci jiné osoby/osob (32 uživatelék opioidů a 73 uživatelék stimulantů). Ve 45 případech byl trestný čin spáchán s pomocí jiné osoby/osob (29 uživatelék opioidů a 16 uživatelék stimulantů). Viz graf č. 11.

11.19 Pomoc jiné osoby (osob) při spáchání trestných činů u mužů v souvislosti s typem užívané návykové látky

Graf č. 12: Pomoc jiné osoby (osob) při spáchání trestných činů u mužů v souvislosti s typem užívané návykové látky

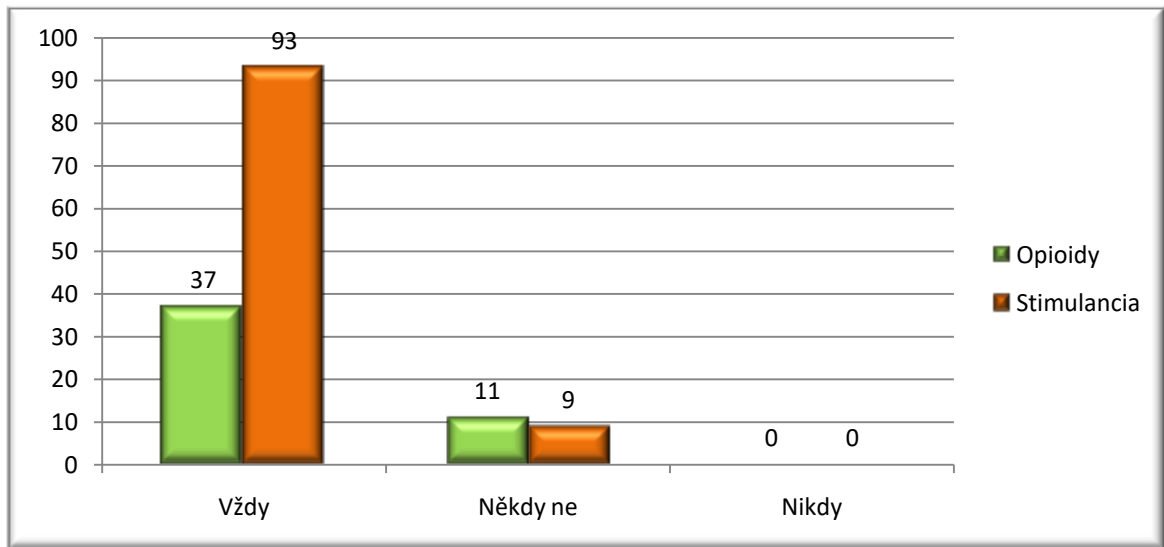

Zdroj: vlastní

Stejně jako ženy, tak i muži většinou svůj trestný čin spáchali bez pomoci jiné osoby/osob (43 uživatelů opioidů a 118 uživatelů stimulancií). Ve 23 případech byl trestný čin spáchán s pomocí jiné osoby/osob (8 uživatelů opioidů a 15 uživatelů stimulancií). Viz graf č. 12.

11.20 Páchání trestných činů pod vlivem návykové látky u žen

Graf č. 13: Páchání trestných činů pod vlivem návykové látky u žen

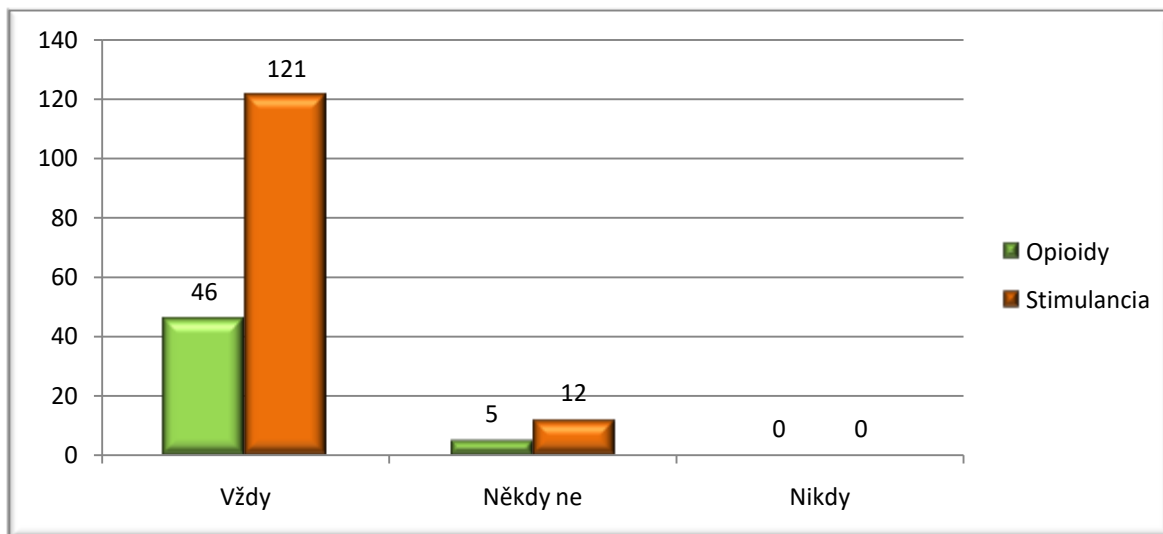

Zdroj: vlastní

Ženy většinou páchaly trestné činy pod vlivem návykových látek. 20 žen uvedlo, že někdy trestné činy nepáchaly pod vlivem návykových látek (11 uživatelů opioidů a 9 uživatelů stimulancií) – v těchto případech se jednalo o to, že trestné činy nedovolené držení platebních prostředků nepáchaly pod vlivem návykových látek, zbylé trestné činy pod vlivem návykových látek páchaly. Viz graf č. 13.

11.21 Páchání trestných činů pod vlivem návykové látky u mužů

Graf č. 14: Páchání trestných činů pod vlivem návykové látky u mužů

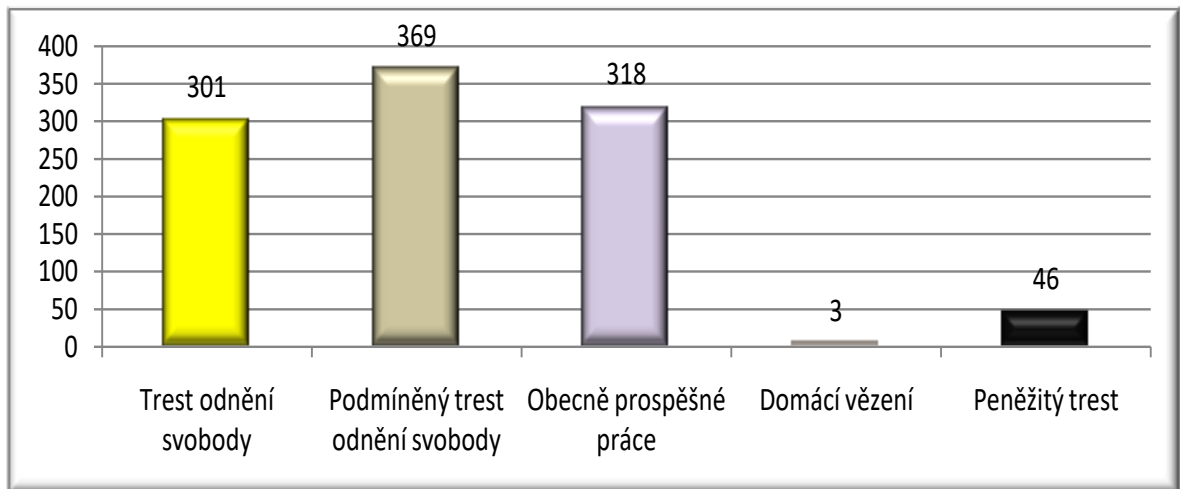

Zdroj: vlastní

Stejně jako ženy, i muži většinou páchali trestné činy pod vlivem návykových látek. 17 mužů uvedlo, že někdy trestné činy nepáchali pod vlivem návykových látek (5 uživatelů opioidů a 12 uživatelů stimulancií) – v těchto případech se především jednalo o to, že trestné činy nedovolené držení platebních prostředků a zanedbání povinné výchovy nepáchali pod vlivem návykových látek, zbylé trestné činy pod vlivem návykových látek většinou páchali. Viz graf č. 14.

11.22 Druhy trestů za spáchané trestné činy u žen

Graf č. 15: Druhy trestů za spáchané trestné činy u žen

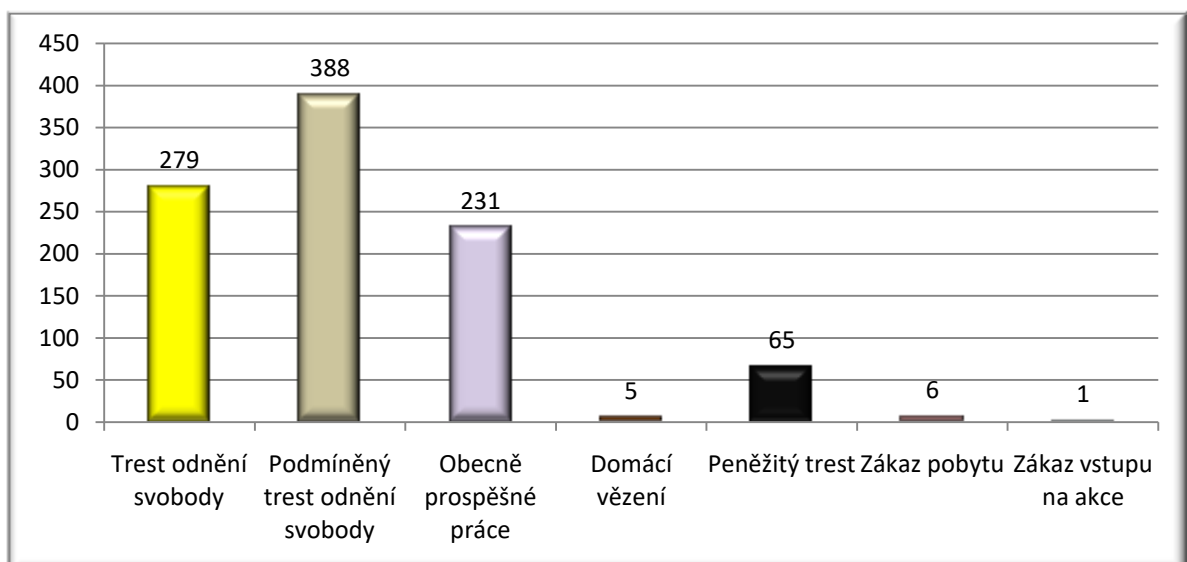

Zdroj: vlastní

Z grafu č. 15 vyplývá, že ženy byly za své trestné činy odsouzeny ve 301 případech k trestu odnětí svobody, ve 369 případech k podmíněnému trestu odnětí svobody, v 318 případech byly odsouzeny k obecně prospěšným pracím, ve 3 případech k domácímu vězení a v 46 případech k peněžitému trestu.

11.23 Druhy trestů za spáchané trestné činy u mužů

Graf č. 16: Druhy trestů za spáchané trestné činy u mužů

Zdroj: vlastní

Z grafu č. 16 je patrné, že muži za své trestné činy byli ve 407 případech odsouzeni k trestu odnětí svobody, v 582 případech k podmíněnému trestu odnětí

svobody. Respondenti uvedli 297 případů, kdy jim byl uložen trest obecně prospěšných prací, u 5 případů domácí vězení, u 102 případů jim byl uložen peněžitý trest, v 6 případech měli zákaz pobytu a 1 respondent byl odsouzen k zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce.

5 Diskuze

Z důvodu dosažení cíle diplomové práce jsem si položila sedm výzkumných otázek. K zodpovězení výzkumných otázek bylo využito dotazníkové šetření, které probíhalo mezi problémovými uživateli návykových látek navštěvující kontaktní centrum DRUG – OUT Klub, z. s. v Ústí nad Labem.

První výzkumná otázka se zabývala obecně výskytem sekundární drogové kriminality u klientů kontaktního centra. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 362 respondentů (201 mužů a 161 žen). Celkem 334 respondentů (184 mužů a 150 žen) se v minulosti dopustilo trestné činnosti. Všech 334 respondentů uvedlo, že jedním z motivů k páčání trestných činů bylo obstarání si prostředků na návykové látky. Tento výsledek poukazuje na vysoký výskyt sekundární drogové kriminality mezi klienty kontaktního centra DRUG – OUT Klub, z. s., ale nedokazuje, že všichni problémoví uživatelé návykových látek páčají trestnou činnost. Což se shoduje i s tvrzením v odborné literatuře.

Samozřejmě, je možná jistá nepřesnost výsledků a to hlavně z důvodů ostychu, nedůvěry klientů, ale i snahy stát se zajímavým (i když třeba klient nespáchal žádný trestný čin, tak mohl uvést do dotazníku pravý opak). Dále mohlo, i přes mé vysvětlení, dojít k nejasnému pochopení termínu trestný čin, což mohlo vést ke zkresleným odpovědím na otázky v dotaznících (klient si nemusel uvědomovat, co všechno je trestným činem, např. neplacení výživného na dítě, neoprávněné držení platebního prostředku).

Druhá výzkumná otázka byla zaměřena na spáchání trestných činů pod vlivem návykové látky. Respondenti uváděli, že se téměř vždy dopustili trestných činů pod vlivem návykových látek. Při podrobnějším dotazování, proč své trestné činy páčali pod vlivem návykových látek, respondenti uváděli, že návyková látka jim pomáhala překonat obavy ze spáchání trestného činu a přinášela jim uklidnění. Mnoho respondentů by bez návykové látky vůbec nebylo schopno trestný čin provést. V případech, kdy respondenti uvedli, že trestný čin nebyl spáchán pod vlivem návykové látky, tak především hovořili o trestných činech neoprávněného držení platebních prostředků a zanedbávání povinné výživy.

Další výzkumná otázka zjišťovala, zda se liší typ spáchané trestné činnosti v souvislosti s typem návykové látky. Nepodařilo se prokázat, zda k odlišnostem dochází, či nikoliv a to z toho důvodu, že skupina uživatelů opioidů a stimulantů

nebyla zastoupena stejným počtem respondentů. Z výsledků výzkumného šetření vychází, že uživatelé opioidů dohromady spáchali 2 006 trestných činů. Nejčastěji se dopouštěli trestného činu **krádeže v obchodě** – 845 trestných činů. Druhým nejčastějším trestným činem bylo **vloupání** – 599 trestných činů. Uživatelé stimulancií dohromady spáchali 2 348 trestných činů. U uživatelů stimulancií bylo rovněž zjištěno, že nejčastější typ trestných činů byla **krádež v obchodě** – 1 314 trestných činů. Druhým nejčastějším typem trestného činu bylo též **vloupání** – 600 trestných činů.

Obě skupiny respondentů nejčastěji páchali dva typy trestné činnosti – krádež v obchodě a vloupáním. U uživatelů stimulancií je větší rozdíl mezi krádežemi v obchodě a vloupáním. Trestný čin krádež v obchodě byl touto skupinou respondentů spáchán 714x více, než trestný čin vloupání. U uživatelů opioidů dělá rozdíl pouze 246 trestných činů.

Jak už jsem zmínila, mohou být tyto rozdíly především ovlivněny nestejně početnými skupinami respondentů užívajícími opioidy a stimulancia. I přes tento rozdíl je z výzkumu patrné, že problémoví uživatelé návykových látek se spíše uchylují k majetkové trestné činnosti než k násilné. Zde může hrát hlavní roli především fakt, že se uživatelé snaží vydělat peníze nejsnadnějším způsobem a nejde jim o úmyslné ublížení na zdraví.

Čtvrtá výzkumná otázka zkoumala odlišnosti v typu spáchané trestné činnosti v souvislosti s pohlavím respondenta. I zde může docházet k mírnému zkreslení dat z důvodu nestejně početných skupin respondentů. Mužů se výzkumného šetření zúčastnilo o čtyřicet více než žen. Z hlediska pohlaví byl v rámci výzkumu zaznamenán rozdíl v typu páchaných trestných činů. Ženy celkem spáchaly 1 907 trestných činů. Nejčastěji páchaly trestný čin **krádeže v obchodě** – 1 438 případů. Oproti tomu muži nejčastěji páchali trestný čin **vloupání** – 994 případů. Dohromady muži spáchali 2 503 trestných činů.

Jak jsem již uvedla u první výzkumné otázky, tak i zde může docházet ke zkresleným výsledkům a to z toho důvodu, že někteří uživatelé návykových látek si nemusejí přesně uvědomovat, co všechno je považováno za trestný čin.

Mnoho žen mi v rámci výzkumu sdělilo, že se dopouštějí trestného činu krádeže v obchodě z důvodu obav z vyššího trestu, kdyby místo krádeže v obchodě spáchaly třeba trestný čin vloupání nebo jiný trestný čin. Dále ženy uváděly

neznalost způsobu vloupání např. do automobilů a sklepů. Některé respondentky se zmínily o rozdělení úkolů mezi sebe a své partnery. Žena má za úkol krádeže v obchodech a muž zajišťuje peníze pomocí trestného činu vloupáním. Dalším důvodem ke krádežím v obchodech, který uváděla jedna respondentka, byl její vzhled a možnost sexuálních nabídek – ve chvíli, kdy je přistižena mužskou ostrahou při krádeži, tak jim nabídne sexuální služby a požaduje za to pouze nepřivolání Police České republiky. Mnoho mužů prý tuto nabídku využije.

Muži se uchylují k trestnému činu vloupání především z toho důvodu, že jim např. stačí ukrást jedno autorádio, aby získali dostatečné množství peněz. Někteří respondenti uváděli nemožnost krádeží v obchodech z důvodu jejich známosti – ostraha v obchodech je již zná natolik dobře, že je buď do obchodu vůbec nepustí, nebo je po celou dobu hlídá a oni nemají možnost nic odcizit.

Stejně jako u páchaní trestné činnosti v souvislosti s typem užívané návykové látky, tak i v souvislosti s pohlavím respondenta je patrné, že uživatelé návykových látek vyhledávají způsob nejsnadněji vydělaných peněz, což je pro ně především majetková trestná činnost a neuchylují se moc často k násilné trestné činnosti.

Další výzkumná otázka řešila, zda se liší způsob provedení trestného činu (trestný čin byl spontánní x naplánovaný, respondent ho spáchal sám x s pomocí jiných osob/y) v souvislosti s typem užívané návykové látky. Z výzkumu jasně vyplývá, že uživatelé opioidů mají mnohem častěji svůj trestný čin promyšlený – 62 respondentů odpovědělo ano. U uživatelů stimulancií se jednalo pouze o 14 respondentů.

Tento výsledek se shoduje s výsledky Škuby (2010), který uvádí jako možný důvod tlumivý vliv opioidů na uživatele návykových látek a díky tomu si své trestné činy důkladněji připravují. Oproti tomu uživatelé stimulancií jednájí, díky vlivu návykové látky, více impulzivně.

Co se týče pomoci jiné osoby/osob, tak nebyl zaznamenaný rozdíl v souvislosti s typem užívané návykové látky. Obě skupiny většinou páchaly trestné činy bez pomoci cizí osoby/osob.

Zde může hrát hlavní roli nedůvěra k okolí, kdy má uživatel návykových látek obavu ze zrady od spolupachatele. Někteří respondenti uváděli, že se následně nechtěli dělit o vydělané peníze se spolupachatelem.

Předposlední výzkumná otázka byla zaměřena na rozdíl počtu spáchaných trestných činů v souvislosti s délkou užívání návykové látky. Z výzkumu jasně nevyplývá, že čím déle respondent užívá návykové látky, tím se zvyšuje počet spáchaných trestných činů.

Výsledky výzkumu potvrzují Dynamický model, ze kterého vyplývá, že uživatelé návykových látek jsou ohroženi páčáním trestné činnosti již od samého začátku užívání. Dále může mít na tento výsledek vliv i prostředí, ve kterém uživatel návykových látek vyrůstal, vliv vrstevníků, školy a jak uvádí Juráková (1999), tak i věk, ve kterém se uživatel návykových látek poprvé dopustil trestné činnosti.

Poslední výzkumná otázka řešila motiv spáchaných trestných činů v souvislosti s typem užívané návykové látky. Ani v tomto případě nebyl zaznamenaný rozdíl. Všichni respondenti uvedli jako motiv pro páčání trestných činů získání peněz na návykovou látku. Dalším velmi častým motivem bylo získání peněz na výlohy spojené s bydlením a stravou. Jeden z klientů uvedl jako motiv spáchaní trestného činu zvědavost zjistit, zda to dokáže. Jednalo se o loupež jízdního kola z balkónu, který byl v pátém patře panelového domu.

Z výsledku je patrné, že klienti páčají trestnou činnost především z finančních důvodů. Ať už jde o obstarávání peněz na návykové látky nebo na jídlo či bydlení. Mnoho klientů kontaktního centra DRUG – OUT Klub, z. s. nevlastní doklady totožnosti a díky tomu nemohou být zaregistrováni na Úřadě práce a nemohou pobírat sociální dávky anebo na Úřadě práce zaregistrováni jsou, ale, např. z důvodu nedoložení nájemní smlouvy (jedná se o klienty bez přístřeší), nemají nárok ani na dávky životního minima, z těchto důvodů si musí obstarávat finanční prostředky trestnou činností.

Pro zajímavost jsem se v posledních třech otázkách ptala respondentů na uložené tresty za jejich trestnou činnost. 336 respondentů dohromady vykonávalo 708 nepodmíněných trestů odnětí svobody, což jsou průměrně 2 nepodmíněné tresty odnětí svobody na jednoho respondenta. Dále uvedli 951 podmíněných trestů odnětí svobody (průměrně 3 tresty na jednoho respondenta). Poslední velmi zastoupenou skupinou byl alternativní trest obecně prospěšných prací - 615 (průměrně 2 tresty na osobu).

Mnoho respondentů mi k této otázce sdělilo, že některé nepodmíněné tresty odnětí svobody byly plánované. Stávalo se to hlavně před zimním obdobím,

kdy neměli kde být a z důvodu nepříznivého počasí nechtěli spát na ulici, proto spáchali trestný čin, u kterého se nechali dobrovolně chytit a zimu mohli přečkat ve výkonu trestu odnětí svobody.

6 Závěr

Cílem diplomové práce bylo zjistit četnost výskytu sekundární drogové kriminality u klientů kontaktního centra DRUG – OUT Klub, z. s. v Ústí nad Labem a míru vlivu vybraných demografických faktorů, které mohou tento výskyt ovlivnit (pohlaví, věk, typ návykové látky, délka užívání návykové látky).

Z výsledků dotazníkového šetření jasně vyplývá, že sekundární drogová kriminalita je mezi uživateli návykových látek, kteří navštěvují kontaktní centrum DRUG – OUT Klub, z. s. v Ústí nad Labem a byli zařazeni do výzkumu, velmi rozšířená, ale potvrzuje názor odborníků, že ne všichni uživatelé návykových látek jsou pachatelé trestné činnosti, ani to, že čím déle jedinec užíval návykové látky, tím víc spáchal trestných činů. Uživatelé návykových látek nejčastěji páchali majetkovou trestnou činností, pomocí které si obstarávali finanční prostředky na nákup návykové látky a na zajištění základních životních potřeb (bydlení, potrava, ošacení).

Co se týče souvislosti mezi typem páchané trestné činnosti a pohlavím respondentů, tak z dotazníkového šetření vyplývá, že ženy nejčastěji páchali trestný čin krádeže v obchodě a muži trestný čin krádeže vloupáním.

Jelikož výzkum probíhal pouze v kontaktním centru DRUG – OUT Klub, z. s. v Ústí nad Labem, nelze prezentované výsledky zobecnit na všechny uživatele návykových látek.

I přesto, že mezi uživateli návykových látek, kteří navštěvují kontaktní centrum pro drogově závislé DRUG – OUT Klub, z. s. v Ústí nad Labem a jsou zařazeni do výzkumu mé diplomové práce, nejsou všichni pachatelé trestné činnosti, je výskyt páchaní trestných činů mezi uživateli návykových látek alarmující. Přes velikou snahu, jak adiktologických odborníků, tak i pracovníků Městské policie a Policie České republiky, není možné naprosto eliminovat výskyt sekundární drogové kriminality, ale jak uvádí Škuba (2010) ve své bakalářské práci, tak jednou z možností, jak snížit výskyt sekundární drogové kriminality, je abstinence uživatele návykových látek, což je úkol pro pracovníky adiktologických služeb. Motivovat klienty k zahájení léčby a k jejímu úspěšnému dokončení. Domnívám se, že je, bohužel, naprostá utopie myslet si, že všichni uživatelé návykových látek dobrovolně podstoupí léčbu a začnou abstinovat, ale i jeden úspěšně abstinující jedinec je velikým úspěchem.

Další oblast, na kterou by se odborníci měli zaměřit je primární prevence, aby se z ne uživatelů návykových látek nestávali uživatelé. Ve své praxi jsem se setkala s mnoha programy primární prevence, které vedli neproškolení pracovníci a svojí práci vykonávali pouze proto, že z ní měli výdělek, ale vůbec je nezajímalo výsledky jejich práce, což je samozřejmě špatně, takto vedená primární prevence má jen málokdy dobré výsledky.

Zdroje

Collins, D., Lapsley, H., Brochu, S., Easton, B., Pérez-Gómez, A., Rehm, J., & Single, E. (2006). *International Guidelines for the Estimation of the Avoidable Costs of Substance Abuse*. Health Canada Web Site Government of Canada. Retrieved from: http://publications.gc.ca/collections/collection_2012/sc-hc/H129-21-2006-eng.pdf

Engel, S., W. (1973). *Zur Metamorphose des Verbrechers*. Stuttgart: F. Enke Verlag.

European monitoring centre for drugs and drug addiction. (2007). *Drogy a trestná činnost. Úkol drogy*, 16. Retrieved from: http://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/470/Dif16CS_84996.pdf

European monitoring centre for drugs and drug addiction. (2009). *An overview of the problem drug use (PDU) key indicator*. Lisbon: European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction.

Gabrhelíková, P. (2012). Primární a sekundární drogová kriminalita – dostačující koncept pro práci s pachateli trestné činnosti související s drogami? In: Balabán, L., Frydrych, J., Gabrhelíková, P., Herzog, A., Janyšková, N.,...Trávníčková, I. (Ed.). (2012). *Kriminalita a drogy*. Praha: SANANIM o.s.

Godstein, P. (1985). The Drugs/Violence Nexus: A Tripartite Conceptual Framework. *Journal of Drug Issues*, 15, 493–506.

Heller, J., Pecinová, O. et al. (1996). *Závislost známá neznámá*. Praha: Grada.

Herzog, A. (2012) Drogy a kriminalita pohledem terénních pracovníků. In: Balabán, L., Frydrych, J., Gabrhelíková, P., Herzog, A., Janyšková, N.,...Trávníčková, I. (Ed.). (2012). *Kriminalita a drogy*. Praha: SANANIM o.s.

Kalina, K., et al. (2001). *Mezioborový glosář pojmů z oblasti drog a drogových závislostí*. Praha: Folia Nova. Retrieved from: <https://www.drogy-info.cz/publikace/glosar/>

Kalina, K., et al. (Ed.). (2003). *Drogy a drogové závislosti 1: Mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády České republiky.

Kuchta, J., Válková, H. et al. (2005). *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C. H. Beck.

- Juráková, I. (1999). *Trestněprávní postih toxikomanů*. Brno: Masarykova univerzita.
- Mahdalíčková, J. (2014). *Víme o drogách všechno?*. Praha: Wolters Kluwer.
- Matoušková, I. (2013). *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha: Grada.
- Miovský, M. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada.
- Nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, ve znění pozdějších předpisů
- Novotný, O., Zapletal, J. et al. (2008). *Kriminologie*. Praha: ASPI.
- Nožina, M. (1997). *Svět drog v Čechách*. Praha: Livingstone.
- Okresní soud Ústí nad Labem. (2018). *Počet spáchaných trestných činů pod vlivem návykové látky v souvislosti s typem užívané návykové látky v Ústí nad Labem za rok 2016*. Nепublikováno.
- Policejní prezidium Policie ČR (2017). *Statistické přehledy kriminality v r. 2016 (ESSK)*. Praha: Policejní Prezidium Policie ČR. Retrieved from: <http://www.policie.cz/docDetail.aspx?docid=22346473&docType=ART>
- Presl, J. (1995). *Drogová závislost: může být ohroženo i Vaše dítě?* Praha: Maxdorf.
- Státní zastupitelstvo České republiky. (2017). *Přehled o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle paragrafů - paragrafy dle trestního zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb.)*. Retrieved from: <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>
- Škuba, J. (2010). *Sekundární drogová kriminalita*. (Bakalářská práce). Retrieved from: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/82447>
- Štefunková, M. (2011). Drogy a kriminalita – jaký je mezi nimi vztah? *Adiktologie*, 3 (11), 156–164.
- Štefunková, M., Vopravil, J., Běláčková, V., & Zábranský, T. (2013). Drogová a alkoholová kriminalita v České republice v roce 2007, *Adiktologie*, 13 (3-4), 215-226.

Trávníčková, I., & Zeman, P. (2010). *Kriminální kariéra pachatelů drogové kriminality*. Praha: Institut Pro Kriminologii a Sociální Prevenci.

Urban, E. (1973). *Toxikománie*. Praha: Avicenum.

Vantuch, P. (1990). *Drogy a kriminalita*. Brno: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně

White, H. R. (1990). The drug use-delinquency connection in adolescence. In Weisheit, R. (Ed.). *Drugs, crime, and the criminal justice system* (s. 215-256). Cincinnati, OH: Anderson.

Zábranský, T. (2003). *Drogová epidemiologie*. Olomouc: Univerzita Palackého.

Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Přílohy

Příloha č. 1: Dotazník

Dotazník k diplomové práci na téma:
Sekundární drogová kriminalita u klientů kontaktního centra
DRUG – OUT Klub, z. s. v Ústí nad Labem

Dobrý den,

Jmenuji se Marta Matičková a v současné době studuji 1. lékařskou fakultu na Univerzitě Karlově, navazující magisterské studium, obor Adiktologie. Svou diplomovou práci zpracovávám na téma Sekundární drogová kriminalita u klientů kontaktního centra DRUG – OUT Klub, z. s. v Ústí nad Labem. Součástí diplomové práce je následující dotazník, který bude sloužit ke zpracování výzkumné části práce. Dotazník je anonymní a získané informace budou použité pouze k zpracování této diplomové práce.

Chtěla bych Vás požádat o jeho vyplnění. U uzavřených otázek, prosím, zakroužkujte jednu odpověď. V případě otevřených otázek napište odpověď na vyznačené řádky.

Děkuji za Vaši spolupráci

Marta Matičková

1. Pohlaví

a) žena

b) muž

2. Věk

.....

3. Typ užívané návykové látky

.....

4. Délka užívání návykové látky

.....

5. Způsob aplikace

.....

6. Spáchal/a jste v minulosti trestný čin? Pokud ano, jaké motivy vás k spáchání trestného činu vedly? Jaký typ trestných činů jste spáchal/a a kolik jich bylo?

.....

.....

7. Spáchal/a jste trestné činy s pomocí jiné osoby (osob)?

.....

8. Měl/a jste spáchání trestných činů předem promyšlené?

.....

9. Byl/a jste při páchání trestného činu pod vlivem návykové látky?

.....

10. Byl/a jste někdy za své činy odsouzen/a nepodmíněným trestem odnětí svobody?

.....

.....

11. Byl/a jste někdy za své činy odsouzen/a podmíněným trestem odnětí svobody?

.....

.....

12. Byl/a jste někdy za své činy odsouzen/a jiným druhem trestu? Pokud ano, jakým?

.....

.....

Příloha č. 2: Informovaný souhlas

INFORMOVANÝ SOUHLAS

Informovaný souhlas týkající se diplomové práce na téma: „Sekundární drogová kriminalita u klientů kontaktního centra DRUG – OUT Klub, z. s. v Ústí nad Labem“.

Žádám Vás o souhlas s poskytováním informací, které budou využity ke zpracování výzkumu diplomové práce. Sběr informací proběhne pomocí dotazníkového šetření.

Etika výzkumu:

1. Respondent má právo odmítnout účast ve výzkumu a nebude to pro něj mít žádné negativní důsledky pro budoucí poskytování služeb.
2. Účast ve výzkumu bude bez nároku na odměnu.
3. Všechny informace budou využity jen pro účely této diplomové práce.
4. Vyplňování dotazníků bude vždy jen za účasti výzkumníka a respondenta.
5. Klient bude předem informován, že na některé trestné činy, za které prozatím není stíhán nebo za ně nebyl již odsouzen, se podle zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník § 368 ods. 1 vztahuje oznamovací povinnost a byl požádán, aby při dotazníkovém šetření tyto skutky neuváděl. Citace ze zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník § 368 ods. 1: (1) Kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný spáchal trestný čin vraždy (§ 140), těžkého ublížení na zdraví (§ 145), mučení a jiného nelidského a krutého zacházení (§ 149), obchodování s lidmi (§ 168), zbavení osobní svobody (§ 170), braní rukojmí (§ 174), zneužití dítěte k výrobě pornografie (§ 193), týrání svěřené osoby (§ 198), padělání a pozměnění peněz (§ 233), neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku (§ 234), neoprávněné výroby peněz (§ 237), porušení předpisů o kontrole vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 262), porušení povinností při vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 263), provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence (§ 265), porušení povinnosti v souvislosti s vydáním povolení a licence pro zahraniční obchod s vojenským materiálem (§ 266), obecného ohrožení (§ 272), vývoje, výroby a držení zakázaných bojových prostředků (§ 280), nedovolené výroby a držení radioaktivní látky a vysoce nebezpečné látky

(§ 281), nedovolené výroby a držení jaderného materiálu a zvláštního štěpného materiálu (§ 282), získání kontroly nad vzdušným dopravním prostředkem, civilním plavidlem a pevnou plošinou (§ 290), zavlečení vzdušného dopravního prostředku do ciziny (§ 292), vlastizrady (§ 309), rozvracení republiky (§ 310), teroristického útoku (§ 311), teroru (§ 312), sabotáže (§ 314), vyzvědačství (§ 316), ohrožení utajované informace (§ 317), válečné zrady (§ 320), přijetí úplatku (§ 331), podplacení (§ 332), účasti na organizované zločinecké skupině podle § 361 odst. 2 a 3, genocidia (§ 400), útoku proti lidskosti (§ 401), apartheidu a diskriminace skupiny lidí (§ 402), agrese (§ 405a), přípravy útočné války (§ 406), použití zakázaného bojového prostředku a nedovoleného vedení boje (§ 411), válečné krutosti (§ 412), perzekuce obyvatelstva (§ 413), plenění v prostoru válečných operací (§ 414) nebo zneužití mezinárodně uznávaných a státních znaků podle § 415 odst. 3 a takový trestný čin neoznámí bez odkladu státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu nebo místo toho, jde-li o vojáka, nadřízenému, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta; stanoví-li tento zákon na některý z těchto trestných činů trest mírnější, bude potrestán oním trestem mírnějším.

Děkuji za pozornost věnovanou těmto informacím, a jestliže s informacemi souhlasíte, tak prosím podepište tento informovaný souhlas.

Bc. Marta Matičková

Podpis:

Podle zákona 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů ve znění pozdějších předpisů, uděluji souhlas s mojí účastí v uvedeném výzkumném projektu a s poskytnutím výzkumného materiálu.

V dne Podpis:

Příloha č. 3: Seznam tabulek

Tabulka 1: Typ závislosti a symptomy při odnětí návykové látky

Tabulka 2: Celková data za rok 2017

Tabulka 3: Ústecký kraj

Tabulka 4: Počet spáchaných trestných činů v Ústí nad Labem v souvislosti s typem návykové látky

Tabulka 5: Statistika Státního zastupitelstva za rok 2016

Tabulka 6: Délka užívání návykové látky u žen

Tabulka 7: Délka užívání návykové látky u mužů

Tabulka 8: Typ spáchaných trestných činů u žen v souvislosti s typem užívané návykové látky

Tabulka 9: Počet spáchaných trestných činů u žen (od začátku užívání návykové látky) v souvislosti s délkou užívání návykových látek

Tabulka 10: Typ spáchaných trestných činů u mužů v souvislosti s typem užívané návykové látky

Tabulka 11: Počet spáchaných trestných činů u mužů (od začátku užívání návykové látky) v souvislosti s délkou užívání návykových látek

Příloha č. 4: Seznam grafů

- Graf č. 1:** Pohlaví respondentů
- Graf č. 2:** Typ užívané návykové látky u žen
- Graf č. 3:** Typ užívané návykové látky u mužů
- Graf č. 4:** Způsob aplikace návykové látky
- Graf č. 5:** Spáchání trestných činů v minulosti u žen v souvislosti s typem užívané návykové látky
- Graf č. 6:** Motivy, které vedly ženy k spáchání trestného činu v souvislosti s typem užívané návykové látky
- Graf č. 7:** Spáchání trestných činů v minulosti u mužů v souvislosti s typem užívané návykové látky
- Graf č. 8:** Motivy, které vedly muže k spáchání trestného činu v souvislosti s typem užívané návykové látky
- Graf č. 9:** Promyšlenost spáchání trestných činů u žen v souvislosti s typem užívané návykové látky
- Graf č. 10:** Promyšlenost spáchání trestných činů u mužů v souvislosti s typem užívané návykové látky
- Graf č. 11:** Pomoc jiné osoby (osob) při spáchání trestných činů u žen v souvislosti s typem užívané návykové látky
- Graf č. 12:** Pomoc jiné osoby (osob) při spáchání trestných činů u mužů v souvislosti s typem užívané návykové látky
- Graf č. 13:** Páchání trestných činů pod vlivem návykové látky u žen
- Graf č. 14:** Páchání trestných činů pod vlivem návykové látky u mužů
- Graf č. 15:** Druhy trestů za spáchané trestné činy u žen
- Graf č. 16:** Druhy trestů za spáchané trestné činy u mužů

Příloha č. 5: Seznam obrázků

Obrázek 1: Dynamický model (Gabrhelíková, 2012)

Obrázek 2: Kriminogram (Kuchta, Válková et al., 2005)